

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет фінансів

Кафедра банківської справи та страхування

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Управління фінансовим бізнесом»
Форма навчання: Денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

На тему «Іноземний капітал на вітчизняному фінансовому ринку»

Здобувача Гнатюк Анни Сергіївни

Науковий керівник:

д.е.н., проф.,

професор кафедри банківської справи та страхування

Івасів І.Б.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією

З атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:

Доктор економічних наук, професор

Примостка Л.О.

(підпис)

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВИЙ РИНОК ДЕРЖАВИ.....	6
1.1. Фінансовий ринок держави та особливості його функціонування.....	6
1.2. Роль і значення іноземного капіталу у фінансовій системі та на фінансовому ринку держави.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	23
2.1. Аналіз показників розвитку фінансового ринку в Україні.....	23
2.2. Аналіз показників залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України.....	32
2.3. Проблемні питання та перспективи залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України.....	37
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах іноземний капітал відіграє важливу роль для розвитку економіки та банківської системи будь-якої держави – він необхідний для забезпечення стійкого економічного зростання як країн що розвиваються та країн з перехідною економікою, так і для промислово-розвинених країн. Тенденції розвитку світового господарства свідчать про складність функціонування національних економік без зовнішнього припливу капіталу, який виступає в ролі фундаментального чинника стійкості та фінансово-економічної стабільності. Транснаціональне переміщення капіталу для сторони, яка його приймає, являє собою умову активізації інноваційної діяльності, технологічного розвитку та прогресивних змін структури економіки, що, своєю чергою, багато в чому визначає зростання рівня задоволення виробничих і особистих потреб, формування попиту на робочу силу та створення нових робочих місць, а також упровадження прогресивних методів управління й організації виробництва.

Одним із головних вкладів іноземного капіталу в економіку країни є його здатність стимулювати економічне зростання через приплив прямих іноземних інвестицій. Коли транснаціональні корпорації та іноземні інвестори вливають капітал на місцеві ринки, вони часто спрямовують ці кошти на важливі інфраструктурні проекти, такі як транспортні мережі, енергетичні об'єкти та системи зв'язку.

Збільшення обсягів надходження іноземного капіталу сприяє розширенню місцевих галузей промисловості, надаючи необхідні фінансові ресурси як стартапам, так і відомим на ринку підприємствам для розширення їх діяльності, впровадження нових технологій і доступу до міжнародних ринків. Це розширення часто призводить до вищих рівнів продуктивності та збільшення експортних можливостей, що видно з досвіду таких країн, як Китай і В'єтнам, де іноземний капітал відіграв важливу роль у перетворенні країн на виробничий центр, таким чином збільшуючи їх роль і частку на світовому ринку. Таким чином, іноземний

капітал діє як життєво важливий рушій економічного зростання, створюючи робочі місця та підвищуючи рівень життя.

Незважаючи на численні переваги, приплив іноземного капіталу створює низку проблем і ризиків, які можуть вплинути на економічну стабільність приймаючої країни. Так, певні ризики несе в собі можливість формування надмірної залежності від іноземних капіталовкладень, що може підірвати розвиток місцевого підприємництва. Коли іноземні фірми домінують у ключових секторах, вітчизняним підприємцям може бути важко конкурувати, що призводить до зменшення інновацій і відсутності диверсифікації в економіці. Крім того, сильна залежність від зовнішніх джерел капіталу може зробити країну вразливою до глобальних фінансових коливань.

Проблематика функціонування фінансового ринку та участі іноземного капіталу в його розвитку була висвітлена у працях окремих вітчизняних авторів, зокрема, І. Г. Андрущенка, Ж. В. Завальної, Ю. Я. Кравченко, Н. С. Кузнєцової, О. М. Мозгового, О. О. Папаїки, М. В. Старинського, В. Л. Яроцького та ін. Разом з тим, дослідження проблематики впливу іноземного капіталу на фінансову систему нашої держави набуває неабиякої актуальності, особливо в умовах протистояння Україні натиску російських окупаційних військ, який триває вже більше трьох років, і знекровлює вітчизняну фінансову систему.

Метою роботи є аналіз показників та окреслення перспектив залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України. Відповідно до цієї мети, у роботі було визначено та досягнуто низку **завдань** дослідження, зокрема:

- охарактеризувати фінансовий ринок держави та визначити особливості його функціонування;
- висвітлити роль і значення іноземного капіталу у фінансовій системі та на фінансовому ринку держави;
- здійснити аналіз показників розвитку фінансового ринку в Україні;
- здійснити аналіз показників залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України;

- висвітлити проблемні питання та перспективи залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України.

Об'єктом дослідження є іноземний капітал на вітчизняному фінансовому ринку.

Предметом дослідження є проблемні питання та перспективи залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України.

Методи дослідження. У першому розділі при розкритті концептуальних понять фінансового ринку використовувалися методи аналізу та синтезу, структурно-системного підходу та метод причинно-наслідкових зв'язків. У другому розділі роботи, де досліджувалися та аналізувалися основні показники та динаміка сучасного стану українського фінансового ринку, використовувалися статистичні методи, логічного й історичного, кількісно-якісного аналізу, а також методи порівняльного аналізу.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть використовуватися органами державної влади під час розроблення стратегії розвитку фінансового ринку України.

Інформаційна база дослідження. Теоретичну основу роботи склали економічні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. При написанні роботи використовувалися матеріали Світового банку, Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та інших ресурсів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ У ФІНАНСОВИЙ РИНОК ДЕРЖАВИ

1.1. Фінансовий ринок держави та особливості його функціонування

Фінансовий ринок являє собою систему обігу капіталу між учасниками фінансових відносин шляхом випуску, купівлі, продажу цінних паперів, дорогоцінних металів, валют, а також різноманітних фінансових інструментів та послуг, які надають специфічні кредитні, фінансові та нефінансові інститути, які мають притаманну лише їм різноманітну фінансову інфраструктуру [1, с. 193]. Іншими словами, фінансовий ринок є своєрідним майданчиком фінансової системи, на якому обертаються фінансові ресурси.

Ефективно функціонуючі фінансові ринки мають фундаментальне значення для довгострокового економічного зростання та фінансової стабільності як окремо взятої країни, так і для всієї світової фінансової архітектури в цілому. Вони забезпечують платформу для ефективного залучення та розподілу капіталу, управління ризиками, визначення цін на активи та прийняття рішень інвесторами. Добре регульовані фінансові ринки сприяють зміцненню довіри інвесторів завдяки прозорості, справедливості та чітко визначеним правилам гри [2].

Розвиток та становлення фінансового ринку є необхідною умовою для розвитку інших секторів економіки держави. Ефективно функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові інститути сприяють стабільному та передбачуваному розвитку всіх економічних процесів у суспільстві.

Фінансові ринки відіграють життєво важливу роль у забезпеченні функціонування ринкової економіки, надаючи доступ до капіталу і створюючи

ліквідність для бізнесу та підприємців. Такі ринки дозволяють покупцям і продавцям легко торгувати своїми фінансовими активами. Фінансові ринки, зокрема, створюють пропозицію цінних паперів, які забезпечують дохід тим, хто має надлишкові кошти (інвесторам/кредиторам), і роблять ці кошти доступними для тих, хто потребує додаткових грошей (позичальників) [3].

Необхідно підкреслити, що і серед зарубіжних, і серед українських авторів не розроблено єдиного підходу до визначення сутності фінансового ринку. На мою думку, доцільно навести приклади дефініцій цієї категорії, які можна зустріти у зарубіжних та вітчизняних джерелах (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення сутності фінансового ринку у зарубіжних та вітчизняних джерелах

Джерело	Визначення сутності фінансового ринку
1	2
Adam Hayes [3]	Фінансовий ринок – це будь-який ринок, на якому торгують акціями, облігаціями та іншими інвестиційними інструментами. Фінансові ринки є важливою частиною економіки, оскільки вони зводять покупців і продавців для сприяння інвестиційній діяльності. Через більший потенційний систематичний ризик на цих типах ринків, вони можуть бути дуже регульованими
Robert Clark, Jean-François Houde, Jakub Kastl [4]	Фінансові ринки є ядром ринкової економіки, і їх призначення полягає у сприянні переміщенню коштів від заощадників (агентів з надлишком коштів) до позичальників (агентів, які потребують коштів). Ефективні фінансові ринки допомагають забезпечити переміщення заощаджень в інвестиції з найвищою віддачею, підвищуючи продуктивність та економічне зростання
Управління контролера грошового обігу США (Office of the Comptroller of the Currency) [5]	Фінансові ринки – це будь-яке місце або система, що надає покупцям і продавцям засоби для торгівлі фінансовими інструментами, включаючи облігації, акції, різні міжнародні валюти та деривативи. Фінансові ринки сприяють взаємодії між тими, хто потребує капіталу, і тими, хто має капітал для інвестування. Окрім можливості залучення капіталу, фінансові ринки дозволяють учасникам передавати ризики (як правило, за допомогою деривативів) і сприяють торгівлі
Rajesh Kumar [6]	Фінансовий ринок – це ринок, на якому покупці і продавці торгують активами, такими як акції, облігації та інші фінансові інструменти. Він охоплює різні ринки, включаючи грошові ринки, ринки облігацій, іпотечні ринки та фондові ринки.
М. І. Іоргачова, О. М. Ковальова, Г. М. Коцюрубенко [7]	«Фінансовий ринок – це сукупність різноманітних економічних відносин які виникають між споживачами та постачальниками фінансових ресурсів, фінансовими посередниками у процесі їх діяльності, допоміжними та іншими фінансовими корпораціями, а також відносини зі сторони державних регуляторів щодо відповідного здійснення їх діяльності»

Продовження табл. 1.1

1	2
А. В. Нікітіна [8, с. 288]	Як економічна категорія «фінансовий ринок» виражає економічні відносини між суб'єктами господарювання з приводу реалізації вартості, яка міститься у фінансових активах
Д. В. Бондаренко [9, с. 362]	«Фінансовий ринок є системою економічно-правових відносин з приводу обміну та перерозподілу прав володіння і користування фінансовими ресурсами, що (обмін та перерозподіл) супроводжуються паралельним наданням нерозривно пов'язаних фінансових послуг»

Джерело: складено автором за даними [3-9]

Аналізуючи підходи, наведені у табл. 1.1, можемо зробити висновок, що зарубіжні автори і джерела розглядають фінансовий ринок з інституціональної точки зору, коли ця категорія тлумачиться як певна інституція (ринок, місце, майданчик, система тощо), за допомогою якої здійснюються операції купівлі-продажу фінансових інструментів – акцій, облігацій, а також інших інвестиційних і фінансових інструментів.

Якщо ж говорити про вітчизняних авторів, то для них притаманним є тлумачення сутності фінансового ринку як сукупності відносин, які виникають між різними суб'єктами щодо купівлі-продажу (обміну і перерозподілу) фінансових ресурсів. При цьому українські автори М. І. Іоргачова, О. М. Ковальова та Г. М. Коцюрубенко доволі справедливо підкреслюють, що основними суб'єктами таких відносин є споживачі і постачальники фінансових ресурсів, фінансові посередники, допоміжні та інші фінансові корпорації, а державні регулятори [8].

На мою думку, доволі слушну ідею висловлює також Д. В. Бондаренко, який вважає, що важливою і невід'ємною складовою відносин щодо обміну та перерозподілу фінансових ресурсів в рамках фінансового ринку є надання пов'язаних з цим процесом фінансових послуг [9, с. 362]. Тобто автор наголошує, що обов'язковим елементом архітектури фінансового ринку є фінансові посередники – ними, як правило, є банківські установи, брокерські, інвестиційні, страхові, лізингові компанії тощо.

Подібну ідею висловлює також Л. О. Гаряга, яка зауважує, що фінансові інститути як професійні учасники формують «посередницьке ядро» фінансового ринку, оскільки «перелив» фінансових ресурсів відбувається саме через цих фінансових посередників. Крім того, на думку Л. О. Гаряги, важливу роль у формуванні організаційно-інституційної структури фінансового ринку відіграють суб'єкти його інфраструктури (депозитарії, біржі, клірингові центри, реєстратори тощо) [10, с. 28].

Л. О. Гаряга також доволі слушно зазначає, що на сучасному етапі розвитку фінансового ринку з'явилися нові суб'єкти, які не є фінансовими посередниками (банки і небанківські фінансові установи), проте надають послуги фінансового характеру – автор сюди відносить криптовалютні біржі, фінтех-компанії, P2P (peer-to-peer) кредитування, платформи з обміну валют тощо [10, с. 28].

Необхідно також підкреслити, що Л. О. Гаряга у своїх публікаціях здійснює порівняльний аналіз публікацій вітчизняних дослідників фінансового ринку, і здійснює спробу систематизації наявних підходів до визначення сутності категорії «фінансовий ринок» (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Основні підходи до визначення сутності фінансового ринку, які виділяє Л. О. Гаряга

Підхід	Особливості тлумачення категорії «фінансовий ринок»
Інституційний підхід	Сукупність інститутів, з яких складається фінансовий ринок. Сукупність фінансових інституцій, інститутів чи фінансових посередників. Сукупність фінансових посередників, що надають певний спектр послуг своїм клієнтам
Ринковий підхід	Система економічних відносин, сукупність економічних відносин
Товарний підхід	Визначення ринку шляхом дослідження основного «товару» - фінансової послуги
Ресурсний підхід	Механізм обігу фінансових ресурсів у межах національної економіки
Функціональний підхід	Механізм, відносини, сукупність відносин, система відносин, форма організації. Механізм перерозподілу капіталу за допомогою посередників на основі взаємодії попиту і пропозиції
Системний підхід	Система економічних відносин, націлена на формування, розподіл і перерозподіл капіталу

Джерело: складено автором за даними [10, с. 25-26]

Аналізуючи підходи, наведені у табл. 1.1-1.2, можемо зробити висновок, що фінансовий ринок являє собою систему економічних взаємовідносин, яка пов'язана з випуском, купівлею, продажем цінних паперів, дорогоцінних металів, валют та інших інструментів інвестування.

Якщо ж говорити про типи фінансових ринків, то існує кілька основних типів таких ринків, кожен з яких фокусується на конкретних видах інструментів, доступних на ньому (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Типи фінансових ринків

Тип ринку	Характеристика
1	2
Фондові ринки	Мабуть, найвідомішими фінансовими ринками є фондові ринки. Це місця, де компанії котирують свої акції, які купують і продають трейдери та інвестори. Фондові ринки, які також називають ринками акцій, використовуються компаніями для залучення капіталу, а інвесторами – для пошуку прибутків. Акції можуть торгуватися на зареєстрованих біржах, таких як Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE), Nasdaq, або на позабіржовому ринку (OTC). Більшість торгів акціями здійснюється через регульовані біржі, які відіграють важливу економічну роль, оскільки вони є ще одним способом руху грошей в економіці. Типовими учасниками фондового ринку є (як роздрібні, так і інституційні) інвестори, трейдери, маркет-мейкери і фахівці, які підтримують ліквідність і забезпечують двосторонній ринок
Позабіржові ринки	Позабіржовий ринок – це децентралізований ринок, який не має фізичного місця розташування, а торгівля на ньому ведеться в електронному вигляді, на якому учасники ринку торгують цінними паперами напряму (тобто без брокера). В той час як позабіржові ринки, як правило, сприяють торгівлі акціями менших або ризикованих компаній, які не відповідають критеріям лістингу публічних бірж, більшість торгівлі акціями все ж здійснюється через публічні біржі. Деякі ринки деривативів, однак, є виключно позабіржовими, складаючи важливий сегмент фінансових ринків. Загалом, позабіржові ринки та операції, які на них відбуваються, є набагато менш регульованими, менш ліквідними та більш непрозорими
Ринки облігацій	Облігація – це цінний папір, за яким підприємство випускає борговий інструмент. Облігації можна розглядати як угоду між кредитором і позичальником, але кредитор є інвестором. Облігації випускаються корпораціями, а також муніципалітетами, державами та суверенними урядами для фінансування проектів та операцій. Наприклад, на ринку облігацій продаються такі цінні папери, як ноти та векселі, випущені Казначейством Сполучених Штатів. Ринок облігацій також називають борговим, кредитним або ринком з фіксованим доходом
Грошові ринки	Як правило, на грошових ринках торгують високоліквідними короткостроковими продуктами (менше одного року), які характеризуються високим ступенем безпеки та відносно нижчим відсотковим доходом, ніж інші ринки

Продовження табл. 1.3

1	2
Ринки деривативів	Дериватив – це контракт між двома або більше сторонами, вартість якого базується на узгодженому базовому фінансовому активі (наприклад, цінний папір) або наборі активів (наприклад, індекс). Замість того, щоб торгувати акціями безпосередньо, на ринку деривативів торгують ф'ючерсними та опціонними контрактами та іншими сучасними фінансовими продуктами, вартість яких визначається на основі базових інструментів, таких як облігації, товари, валюти, процентні ставки, ринкові індекси та акції. Ф'ючерсні ринки – це місця, де ф'ючерсні контракти котируються і торгуються. На відміну від форвардів, які торгуються позабіржово, ф'ючерсні ринки використовують стандартні специфікації контрактів, добре регулюються і використовують клірингові центри для врегулювання та підтвердження угод. Опціонні ринки, такі як Чиказька біржа опціонів, аналогічно реєструють і регулюють опціонні контракти. Як ф'ючерсні, так і опціонні біржі можуть котирувати контракти на різні класи активів, такі як акції, цінні папери з фіксованим доходом, сировинні товари тощо
Ринок Форекс	Валютний ринок – це місце, де учасники можуть купувати, продавати, хеджувати та спекулювати на обмінних курсах між валютними парами. Валютний ринок є найліквіднішим ринком у світі, оскільки гроші є найліквіднішим активом. На валютному ринку щодня здійснюється понад 7,5 трильйонів доларів США, що більше, ніж на ф'ючерсному та фондовому ринках разом узятих. Як і позабіржові ринки, валютний ринок також децентралізований і складається з глобальної мережі комп'ютерів і брокерів по всьому світу. Ринок Форекс складається з банків, комерційних компаній, центральних банків, компаній з управління інвестиціями, хедж-фондів, роздрібних форекс-брокерів та інвесторів
Товарні ринки	Товарні ринки – це місця, де виробники і споживачі зустрічаються для обміну фізичними товарами, такими як сільськогосподарська продукція (наприклад, кукурудза, худоба, соя), енергоносії (нафта, газ, вуглецеві квоти), дорогоцінні метали (золото, срібло, платина) або «м'які» товари (наприклад, бавовна, кава і цукор). Вони відомі як спотові товарні ринки, де фізичні товари обмінюються на гроші. Однак основна частина торгівлі цими товарами відбувається на ринках деривативів, які використовують спотові товари як базові активи. Форварди, ф'ючерси та опціони на сировинні товари обмінюються як на позабіржових, так і на зареєстрованих біржах по всьому світу, таких як Чиказька товарна біржа (CME) та Міжконтинентальна біржа (ICE)
Ринки криптовалют	Тисячі криптовалютних токенів доступні і торгуються по всьому світу на безлічі незалежних криптовалютних бірж в Інтернеті. На цих біржах розміщені цифрові гаманці, за допомогою яких трейдери можуть обмінювати одну криптовалюту на іншу або на фіатну валюту, таку як долари чи євро. Оскільки багато криптовалютних бірж є централізованими платформами, користувачі вразливі до хакерських атак або шахрайських дій. Існують також децентралізовані біржі, які працюють без будь-якого центрального органу. Такі біржі дозволяють здійснювати пряму однорангову торгівлю (P2P) без фактичного біржового органу для полегшення транзакцій. Ф'ючерси та опціони також доступні для торгівлі основними криптовалютами

Джерело: складено автором за даними [3]

Аналізуючи типи фінансових ринків, наведені у табл. 1.3, ми можемо зробити висновок, що вони включають в себе такий відносно новий та інноваційний тип, як ринок криптовалют, який виник внаслідок появи тренду на цифровізацію. Окремі вітчизняні автори при цьому цілком слушно підкреслюють, що каталізатором цифровізації фінансового ринку є розвиток інформаційно-комунікаційних фінансових технологій (FinTech), який призводить до ускладнення бізнес-процесів на фінансовому ринку, а також до появи нових видів учасників ринку і нових ризиків [11, с. 92].

Як цілком слушно зауважує В. В. Бутенко, фінансовий ринок у процесі перерозподілу фінансових ресурсів виконує функції, які не може виконати інша складова фінансової системи, при цьому значно впливає на її стійкість та ефективність [12, с. 88]. Якщо ж говорити про основні функції, які виконує фінансовий ринок, то ними є:

- мобілізація заощаджень і тимчасово вільних коштів. Фінансовий ринок використовує заощадження для їх продуктивного використання. Це також сприяє економічному зростанню та зростанню капіталу;
- ціноутворення на різні види цінних паперів. Ціноутворення на різні цінні папери є ще однією важливою функцією, яку виконують фінансові ринки. На фінансових ринках ці ціни визначаються попитом, пропозицією та участю інвесторів;
- забезпечення ліквідності фінансових активів. Ліквідність необхідна для належної роботи та функціонування активів, що обертаються на ринку;
- сприяння функціонуванню ринкової економіки. Фінансовий ринок не тільки полегшує інвесторам продаж цінних паперів та активів, але й дозволяє їм легко обміняти їх на готівку;
- забезпечення легкості доступу. Фінансові ринки також забезпечують ефективну торгівлю, оскільки збирають різних трейдерів в одному місці. Як наслідок, зацікавлені покупці та продавці не повинні витрачати час, гроші чи ресурси на пошук потенційних покупців чи продавців. Вони також надають

важливу торговельну інформацію, зменшуючи зусилля, необхідні зацікавленим сторонам для здійснення транзакцій [13-14].

Необхідно підкреслити, що доволі важливу функцію фінансового ринку виділяє також І. В. Краснова – мова йде про інформаційну функцію, оскільки в рамках фінансового ринку вся інформація акумулюється, а потім розподіляється між його учасниками [41, с. 132].

Таким чином, фінансовий ринок виконує одну з найважливіших функцій для економіки держави, яка полягає в розподілі тимчасово вільних грошових коштів між суб'єктами економічних відносин, який для розвитку економіки має бути ефективним. Фінансові ринки забезпечують ліквідність, капітал та участь, які є необхідними для економічного зростання та стабільності. Без фінансових ринків неможливо було б ефективно розподіляти капітал, а економічна діяльність, така як комерція і торгівля, інвестиції та можливості для зростання, були б значно обмежені.

Однією з ключових частин фінансового ринку є фондовий ринок, який виконує функцію купівлі та продажу цінних паперів і дорогоцінних металів, що є розподілом і перерозподілом майна та грошових потоків між учасниками фінансової системи. Фондовий ринок входить до структури фінансового ринку як складова частина, на якій перерозподіл фінансових ресурсів опосередковується в першу чергу процесом купівлі-продажу цінних паперів.

Як частина фінансового ринку, фондовий ринок виконує низку властивих кожному фінансовому ринку функцій, зокрема, виконує низку функцій, наведених у Додатку А. Ефективність фондового ринку часто розглядається як важливий індикатор стану економіки країни, який впливає на економічний клімат у цілому та відображає проблеми фінансової системи. Зростаючі ціни на акції часто сигналізують про оптимізм інвесторів щодо майбутніх прибутків і перспектив зростання, що може призвести до підвищення споживчої довіри та витрат. Наприклад, у періоди економічного зростання розквіт фондових ринків, як правило, заохочує домогосподарства та підприємства інвестувати більше,

стимулюючи економічну активність. І навпаки, падіння або нестабільність на фондовому ринку призведе до скорочення споживання, відкладення попиту і уповільнення економічного зростання. Крім того, коливання на фондовому ринку значно впливають на рівень інвестицій бізнесу; коли ціни на акції стрімко зростають, компаніям стає легше залучати капітал шляхом випуску акцій, що сприяє розширенню, дослідженням і працевлаштуванню. І навпаки, падіння ринку може обмежити доступ до капіталу, змусивши фірми відкласти або скоротити інвестиції, що може уповільнити економічний розвиток. Таким чином, показники фондового ринку діють як дзеркало економічних настроїв, формуючи як громадське сприйняття, так і корпоративні рішення.

Крім своєї ролі економічного барометра, фондовий ринок має ширший вплив на економічну стабільність і зростання через свої динамічні коливання. Процвітаючий фондовий ринок може призвести до зростання добробуту домогосподарств, спонукаючи до зростання споживчих витрат і стимулюючи попит у різних секторах. Наприклад, бум фондового ринку в 1990-х роках у Сполучених Штатах Америки сприяв періоду стійкого економічного зростання, коли зростання вартості активів стимулювало споживання та інвестиції. Однак цей позитивний цикл несе в собі невід’ємні ризики – різкі падіння або крахи, такі як фінансова криза 2008 року, можуть спровокувати широкомасштабний економічний спад, що призведе до масового безробіття, зменшення доступності кредитів і зменшення державних доходів. Щоб пом’якшити такі ризики, уряди та центральні банки застосовують політику та монетарні заходи, такі як коригування процентних ставок, пакети фінансової допомоги або втручання зі стабілізації ринку, щоб зберегти стабільність ринку.

Якщо ж повернутися до фінансового ринку, то він, як і фондовий ринок, внаслідок свого сутнісного призначення як механізм трансформації тимчасово вільних фінансових ресурсів в інвестиційний капітал має статус рушійної сили соціально-економічного розвитку, то він в контексті фінансової безпеки цілком природно отримує статус важливого фінансового джерела втілення цілей

суспільного розвитку через відповідний рівень забезпечення такої безпеки. Тобто, важливо вести мову про діалектичну взаємодію між фінансовою безпекою і фінансовим ринком на основі прямих і зворотних зв'язків, що встановлюються між ними і справляють активний вплив на їх функціональну й організаційну моделі [17, с. 105-106].

Таким чином, можемо зробити висновок, що фінансовий ринок сприяє розподілу ресурсів в економіці, оскільки він з'єднує тих, хто має надлишкові кошти (наприклад, інвесторів і кредиторів), з тими, хто потребує додаткового капіталу, наприклад, підприємствами та підприємцями. Така динаміка дозволяє ефективно розподіляти капітал, гарантуючи, що кошти будуть доступні там, де вони найбільш потрібні, і можуть бути продуктивно використані. Успішне функціонування фінансових ринків є ключовим фактором досягнення високого рівня економічного зростання; недостатній ступінь розвитку фінансових ринків є однією з причин бідності в багатьох країнах світу. Події на фінансових ринках безпосередньо впливають на особистий добробут громадян, поведінку виробників і споживачів, а також на рівень економічного розвитку.

1.2. Роль і значення іноземного капіталу у фінансовій системі та на фінансовому ринку держави

Світові інтеграційні процеси обумовлюють міграцію капіталу та інших ресурсів, що надає можливість для розвитку і відновлення країн. Сприяння залученню іноземних інвестицій до української та будь-якої іншої економіки здатне не лише нівелювати дефіцит національних інвестицій, а й залучити до країни провідні технології, системи управління та інше [18, с. 15].

Вважається, що для стабільного зростання економіки країни частка іноземних інвестицій повинна становити 20-25 % від величини ВВП країни. Це дозволяє віднести Україну до групи країн, які мають значну потребу в іноземних

інвестиціях, одним із джерел надходження яких є банківська система [42, с. 460]. Протягом усієї історії банківництва іноземний банківський капітал тісно взаємодіє з державою. У сучасних економічних системах серед національних органів регулювання поширені два стратегічні підходи щодо приходу банківського капіталу із-за кордону, або ж їх поєднання:

- ліберальний підхід: розглядає експансію іноземних банків як нову можливість, яку доцільно використати для стимулювання внутрішнього економічного розвитку;

- протекціоністський підхід: передбачає, що приплив іноземного капіталу загрожує економічній незалежності країни, внаслідок розходження цілей транснаціональних корпорацій з державними цілями [43, с. 423].

Однозначної відповіді на питання про позитивний чи негативний характер діяльності іноземних банків немає. Виявлено численні як прямі, так і опосередковані наслідки експансії іноземних банків, що залежать від різних факторів суб'єктивного та об'єктивного характеру. Діяльність іноземних банків у період економічного зростання сприяла підвищенню капіталізації банківської системи України, нарощуванню темпів кредитування, розширенню асортименту, поліпшенню якості банківських послуг. Водночас іноземні банки не виправдали очікувань щодо зниження відсоткових ставок, підвищення прибутковості, оскільки діяли передусім у власних комерційних інтересах, спрямованих на отримання достатнього чистого процентного доходу, кредитну експансію, оптимізацію оподаткування [44, с. 90].

Міграція капіталу характеризує сучасні економічні процеси, специфіка яких полягає в інтенсивному залученні не тільки в локально-національну, а й у світову економіку, стимулюючи тим самим інтенсифікацію міжнародної торгівлі. В умовах багатополлярної економічної системи, що формується, рух капіталу може оцінюватися неоднозначно:

- з одного боку, позитивно – з позицій стимулювання економічного зростання, трансферу технологій і ноу-хау, підвищення ефективності інвестицій та оптимізації розміщення ресурсів у глобальному масштабі;

- з іншого боку, негативно, з позицій потенційного посилення економічної залежності, вразливості до екзогенних шоків, ризику втрати контролю над стратегічними активами та загрози економічному суверенітету.

Цю тезу розділяють деякі українські автори, які також акцентують увагу на наявності переваг і недоліків залучення іноземного капіталу в національну економіку тієї чи іншої держави. Так, наприклад, І. В. Тяжкороб вважає, що наявність іноземного капіталу є невід’ємним елементом розвитку фінансової системи, що особливо гостро відчувається за умов дефіциту власних фінансових ресурсів. На її думку, перевагою є те, що іноземні інвестори не лише вкладають в економіку держави свої власні ресурси та привносять зарубіжний передовий досвід ведення бізнесу. Так, зокрема, в контексті залучення іноземного капіталу у банківську систему перевагою є й те, що іноземні інвестиції сприяють зростанню прозорості діяльності вітчизняних банків, налагодженню взаємовигідних відносин із зарубіжними країнами, інтеграції національної банківської системи у світовий фінансовий простір тощо [19, с. 83].

Разом з тим, на думку автора, розширення експансії іноземного капіталу у фінансовій та, зокрема, банківській системі будь-якої держави супроводжується низкою ризиків як для фінансового й банківського сектора, так і для національної економіки в цілому. На думку І. В. Тяжкороб, у діяльності банків з іноземним капіталом доволі часто переважають власні інтереси та цілі, які можуть не співпадати із загальнонаціональними цілями економічного розвитку або не мати істотної позитивної дії на ефективність функціонування банківської системи приймаючої країни. На її думку, банки іноземних банківських груп в Україні дотримуються так званої стратегії «збирання вершків», яка полягає у переважаючому кредитуванні юридичних осіб – великих компаній, на відміну

кредитування малого та середнього бізнесу, а також фізичних осіб залишається недостатньо розвиненим [19, с. 83-84].

Переваги й недоліки залучення іноземного капіталу у фінансову систему держави виділяє також О. В. Корніяка. Так, на прикладі України, до переваг цього процесу автор відносить переважно зовнішньополітичні «бонуси», зокрема:

- активізація конструктивної зовнішньої політики з боку керівництва приймаючої держави (в даному випадку України);
- активізація багатосторонньої підтримки з боку світових лідерів та розвинених цивілізованих країн у протистоянні Україні російській збройній агресії;
- посилення авторитету Президента України на світовій арені;
- проведення реформ податкової та судової систем в Україні;
- активізація пошуку сучасних платформ та інноваційних інструментів для залучення іноземних інвестицій [20, с. 199].

Якщо ж говорити про ризики і недоліки, то О. В. Корніяка цілком справедливо зауважує, що серед ризиків залучення іноземного капіталу в економіку будь якої країни (безвідносно України) є:

- зростання залежності від іноземного капіталу;
- перехід прибутків до іноземних інвесторів;
- можливість виводу іноземними інвесторами значних обсягів капіталу у період появи та поглиблення економічних криз;
- видобуток та експлуатація місцевих корисних копалин і природних ресурсів;
- пристосування структури економіки до інтересів інвестора тощо [20, с. 199].

Проте, незалежно від полярності оцінок, необхідно констатувати об'єктивний характер і неминучість феномена міграції капіталу на сучасному етапі розвитку людської цивілізації.

Разом з тим, деякі зарубіжні джерела аргументують важливість залучення іноземного капіталу в економіку держави твердженнями, наведеними у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Чинники, які визначають вагому роль іноземного капіталу в економіці держави

Чинник	Характеристика
Передача технологій	Іноземний капітал приносить передові технології, досвід та управлінські навички, які можуть підвищити продуктивність, модернізувати галузі та сприяти інноваціям. Так, Південна Корея залучила іноземний капітал і передачу технологій у 1960-х роках, що сприяло розвитку її електронної та автомобільної промисловості, а також перетворенню країни на світового експортера та гравця
Збільшення обсягів нагромадження інвестицій	Приплив іноземного капіталу доповнює внутрішні заощадження, забезпечуючи додаткові кошти для інвестицій у такі ключові сектори, як інфраструктура, виробництво та технології. Наприклад, Об'єднані Арабські Емірати залучили іноземний капітал для розвитку Дубая як глобального фінансового та туристичного центру, що призвело до будівництва інфраструктури світового класу, включаючи аеропорти, морські порти та хмарочоси
Створення робочих місць	Іноземні інвестиції створюють можливості для працевлаштування, знижуючи рівень безробіття та підвищуючи рівень життя місцевого населення. Зокрема, в Індії створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) залучило іноземний капітал, що призвело до створення робочих місць у таких галузях, як виробництво, ІТ-послуги та фармацевтика
Доступ до світових ринків	Іноземний капітал полегшує доступ до міжнародних ринків, допомагаючи країнам розширювати експорт, диверсифікувати економіку та інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості. Так, політика лібералізації у В'єтнамі залучила іноземні інвестиції, що сприяло розвитку експортоорієнтованого виробничого сектору, а такі компанії, як Samsung, створили виробничі потужності, що призвело до економічного зростання та збільшення експорту
Економічна стабільність і розвиток	Приплив іноземного капіталу сприяє поповненню валютних резервів, зміцненню економічної стабільності та підтримці довгострокових проектів розвитку. Зокрема, Ефіопія залучила іноземний капітал для інфраструктурних проектів, таких як будівництво доріг, залізниць та електростанцій, що сприяло її економічному зростанню та розвитку

Джерело: складено автором за даними [21]

Окремі зарубіжні автори цілком слушно підкреслюють, що іноземний капітал не є однорідною категорією, оскільки він складається з різних видів ресурсів, таких як прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ), портфельні інвестиції,

іноземна державна допомога та іноземні державні гранти [22, с. 62]. Разом з тим, деякі інші зарубіжні джерела виокремлюють також і інші види іноземного капіталу (табл 1.5).

Таблиця 1.5 – Види іноземного капіталу

Вид капіталу	Характеристика	Приклад	Переваги і недоліки
Прямі іноземні інвестиції (ПІІ)	Довгострокові інвестиції в активи іноземної країни, що передбачають володіння та контроль над бізнесом	Toyota засновує виробничі потужності в США	ПІІ приносять передачу технологій, управлінського досвіду та створення робочих місць, але часто вимагають значних обсягів інвестування капіталу і можуть бути пов'язані з підвищеними ризиками
Портфельні інвестиції	Інвестиції у фінансові активи, такі як акції та облігації, без права власності або контролю над базовими активами	Купівля акцій іноземної компанії, що котируються на фондовій біржі	Портфельні інвестиції забезпечують ліквідність, диверсифікацію портфеля та потенціал для отримання вищих доходів, але вони можуть бути більш волатильними та схильними до ринкових ризиків
Іноземна допомога та гранти	Фінансова допомога, що надається урядами або міжнародними організаціями для підтримки проектів розвитку	Підтримка України з боку США та інших Західних партнерів	Іноземна допомога та гранти сприяють проектам розвитку, зменшенню бідності та соціальному забезпеченню, але вони можуть надаватися на певних умовах та мати політичні наслідки
Зовнішні запозичення	Отримання позик або кредитів від іноземних суб'єктів, таких як міжнародні банки або уряди.	Емісія Україною облігацій зовнішньої державної позики у період 2015-2020 рр.	Зовнішні запозичення дозволяють отримати доступ до додаткових коштів для розвитку, але можуть призвести до збільшення боргового тягаря та вразливості до зовнішніх фінансових умов
Грошові перекази	Це кошти, які люди, що працюють за кордоном, переказують на батьківщину	Трудові мігранти надсилають гроші своїм сім'ям на батьківщину	Грошові перекази підтримують споживання домогосподарств, підвищують рівень життя та сприяють поповненню валютних резервів

Джерело: складено автором за даними [21]

Характеризуючи види іноземного капіталу, наведені у табл. 1.5, слід зазначити, що дещо спірним з нашої точки зору є віднесення грошових переказів мігрантів до іноземного капіталу, оскільки за такою логікою до іноземного

капіталу можна відносити і заробітну плату, яку отримують фізичні та юридичні особи, які працюють за принципом фрілансу або у сфері послуг (наприклад, розробники програмного забезпечення та фахівці ІТ-сфери). Крім того, до видів іноземного капіталу, наведених у табл. 1.5, можна також віднести й інші види, що охоплюють кредити, позики, торговельні кредити й аванси, а також резервні активи центральних банків.

Амплітуда, спрямованість і структура потоків іноземного капіталу визначаються комплексом чинників, включно з макроекономічними дисбалансами (пов'язаними, наприклад, з геополітичною напруженістю, економічними кризами), диференціали відсоткових ставок і прибутковості, інституціональними умовами, технологічними змінами та поведінковими аспектами інвесторів.

Таким чином, іноземний капітал став невід'ємною складовою фінансових систем сучасних національних економік, слугуючи каталізатором їх розвитку та зростання. Оскільки країни прагнуть прискорити свої економічні траєкторії, вони все частіше залучають ПІІ та інші форми міжнародних фінансових надходжень, щоб доповнити внутрішні ресурси. Приплив іноземного капіталу може принести численні переваги, зокрема технологічний прогрес, розвиток інфраструктури та створення робочих місць. Однак залежність від іноземних інвестицій також створює певні ризики та виклики, які потребують ретельного управління.

Одним із основних способів впливу іноземного капіталу на економіку країни є стимулювання економічного зростання. Коли іноземні інвестори вливають капітал у країну, вони часто націлюються на ключові сектори, такі як виробництво, послуги та природні ресурси, які є важливими для загального економічного зростання. Наприклад, у таких країнах, як В'єтнам та Ефіопія, іноземні інвестиції в текстильний і сільськогосподарський сектори значно збільшили виробничі потужності, що призвело до підвищення рівня ВВП. Іноземний капітал також полегшує доступ до передових технологій і досвіду, яких може не вистачати вітчизняним компаніям, тим самим підвищуючи продуктивність.

Крім того, приплив іноземних інвестицій створює можливості для працевлаштування місцевої робочої сили. Це не тільки знижує рівень безробіття, але й підвищує рівень доходів, що, у свою чергу, стимулює попит на товари та послуги в економіці. Сукупний ефект збільшення інвестицій, передачі технологій і створення робочих місць прискорює економічне зростання, роблячи іноземний капітал життєво важливим інструментом для економік, що розвиваються, які прагнуть наздогнати більш розвинені країни.

Підсумовуючи, можу сказати, що іноземний капітал відіграє життєво важливу роль у формуванні економічного ландшафту як країн, що розвиваються, так і розвинених країн. Його здатність стимулювати зростання, покращувати інфраструктуру та сприяти регіональній інтеграції підкреслює його значення в сучасних економічних стратегіях. Однак поряд із цими перевагами існують невід’ємні ризики, такі як економічна й політична вразливість, втрата контролю над природними ресурсами і корисними копалинами, зростання боргового навантаження, потенційне витіснення з ринку місцевих підприємств тощо. Щоб максимізувати позитивний вплив іноземних інвестицій, одночасно пом’якшуючи їх недоліки, політики повинні прийняти збалансовані підходи, які сприятимуть сталому та інклюзивному зростанню. Ефективно керуючи потоками іноземного капіталу, країни можуть повністю використовувати свій потенціал для прискорення розвитку, підвищення рівня життя та забезпечення довгострокової економічної стабільності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз показників розвитку фінансового ринку в Україні

Фінансовий сектор в Україні наразі стикається зі значними проблемами через триваючі військові дії проти російських окупаційних військ, зокрема у зв'язку з його інтеграцією у світовий ринок. Ця інтеграція потребує структурних змін, приведення у відповідність з міжнародними стандартами та відновлення довіри інвесторів.

Масштабна війна в Україні призвела до значних макроекономічних дисбалансів, дестабілізації банківської системи, зменшення ліквідності та призвела до руйнування інфраструктури фінансових установ, тим самим перешкоджаючи їх конкурентоспроможності в міжнародному масштабі. Вирішення цих проблем потребує глибокої трансформації нормативно-правової бази, залучення іноземних інвестицій, модернізації фінансових інструментів та впровадження цифрових технологій як у банківський, так і в небанківський фінансовий сектор [23, с. 393].

Наразі фінансовий ринок України відіграє вирішальну роль у фінансовій екосистемі країни, функціонуючи на принципах пріоритетності потреб кінцевих споживачів – учасників ринку, які, за потреби, використовують низку фінансових інструментів для досягнення своїх цілей у своїй діяльності [24, с. 117].

Дослідження фінансового ринку в Україні показує, що наразі він характеризується динамічністю та непередбачуваністю. Основні виклики функціонування фінансового ринку України на цьому етапі можна підсумувати так:

- політична й економічна нестабільність, яка перешкоджає його належному функціонуванню та призводить до зниження довіри з боку учасників;

- нестабільність макроекономічного середовища: коливання валютних курсів, значна інфляція, різноманітні макроекономічні ризики створюють невизначеність як для інвесторів, так і для бізнесу;

- ризики, що виникають внаслідок фінансової нестабільності, що посилюється підвищеною волатильністю на світових фінансових і товарних ринках, а також рухом спекулятивного капіталу;

- недостатній рівень ефективності мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів держави;

- обмежена участь громадськості в операціях купівлі-продажу цінних паперів;

- значні масштаби корупції та нечіткість законодавчої бази, що може підірвати довіру до фінансового ринку та створити ризики для інвесторів [25].

У попередньому розділі роботи я вже підкреслювала, що фондовий ринок (ринок цінних паперів) є основою фінансового ринку будь-якої цивілізованої країни, тому аналіз показників розвитку фінансового ринку в Україні здійснимо на прикладі фондового ринку. Деякі вітчизняні автори цілком слушно наголошують, що ринок цінних паперів в Україні вже три десятки років знаходиться на етапі становлення, а реальний сектор економіки далеко не у повній мірі використовує можливості цього ринку для залучення інвестиційних ресурсів [26, с. 184].

Цю тезу підтверджують дані Державної служби статистики України, а також Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, які дають змогу зробити висновок, що вартість випущених цінних паперів у грошовому вираженні складає доволі незначну частку у порівнянні з обсягом ВВП нашої держави, особливо після 2018 року. Дані щодо вартості емітованих акцій та їх частки у структурі ВВП нашої держави за 2017-2024 рр. наведено на рис. 2.1.і у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники ВВП нашої держави у фактичних цінах, а також вартості емітованих акцій на ринку цінних паперів України за 2017-2024 рр., млн. грн.

Рік	Показники, млн. грн.	
	Обсяг випуску акцій	ВВП України у фактичних цінах
2017	324844,24	2981227
2018	22263,97	3560302
2019	63539,38	3977198
2020	32982,80	4222026
2021	42884,28	5450849
2022	35048,30	5239114
2023	9151,7	6537825
2024	364557,84	7658659
2024/2017, %	112%	257%

Джерело: Складено автором за даними [26-29]

Відповідно до даних, наведених у табл. 2.1, впродовж 2017-2024 рр. ВВП нашої держави у фактичних цінах збільшився майже у 2,6 рази – зростання відбулося з позначки 2,9 до 7,6 трлн. грн. Разом з тим, вартість емітованих акцій на ринку цінних паперів України протягом цього періоду зросла на 12% - з 324,8 до 364,5 млрд. грн. В цілому ж можемо констатувати відносно невисоку частку вартості емітованих акцій у структурі ВВП України (рис. 2.1).

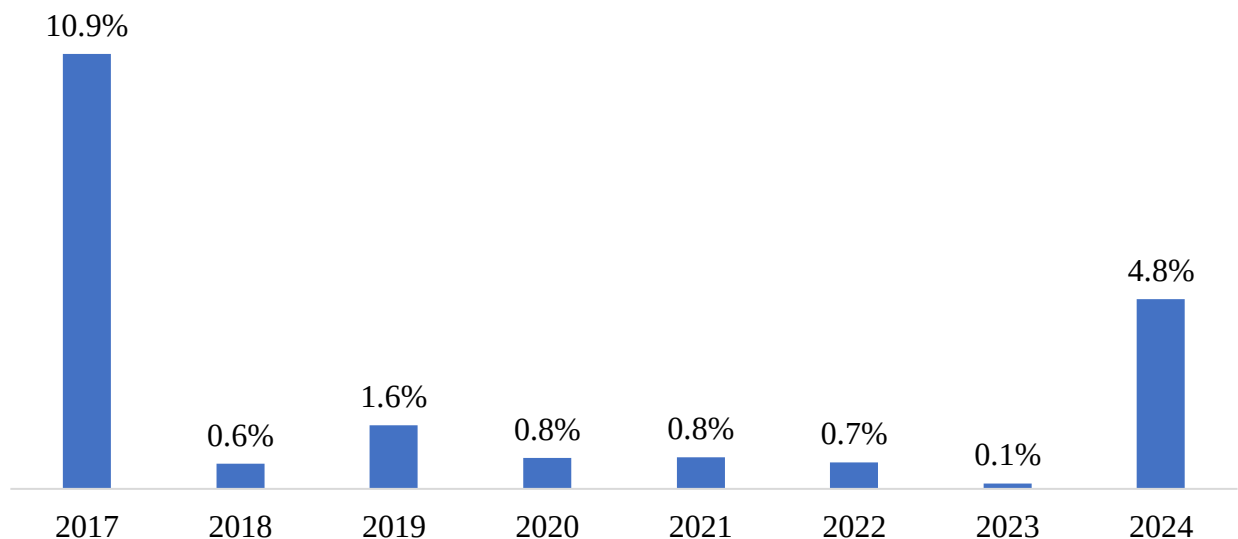

Рис. 2.1 – Співвідношення вартості емітованих акцій на фондовому ринку нашої держави до ВВП України за 2017-2024 рр., %

Джерело: Складено автором за даними [26-29]

Як бачимо з рис. 2.1 і табл. 2.1, частка ринку акцій у структурі ВВП України різко скоротилася у 2018 році порівняно з показником 2017 року, коли відбулося різке зниження обсягів емісії акцій в нашій державі з 324,8 до 22,2 млрд. грн. Можемо також спостерігати ситуацію, коли за період 2018-2022 років обсяг емісії акцій в Україні був вкрай низьким, і не перевищував позначки 65 млрд. грн. впродовж цього періоду, а за підсумками 2023 року взагалі впав до позначки 9,1 млрд. грн. Така ситуація призвела до того, що у 2018 році, а також за період 2020-2023 рр. частка ринку акцій у структурі ВВП України не перевищувала 1%.

Проте ситуація покращилася у 2024 році, коли відбулося різке зростання обсягів емісії акцій на ринку України (до 364,5 млрд. грн.), внаслідок чого частка ринку акцій у структурі ВВП нашої держави зросла до позначки 4,8%. Проте варто наголосити, що такі позитивні тенденції не можна вважати якимось грандіозним досягненням економічної політики уряду України, оскільки з урахуванням процесів інфляції та девальвації гривні обсяг емісії акцій, який за підсумками 2024 року склав 364,5 млрд. грн., фактично складає трохи більше половини того обсягу, який було зафіксовано у 2017 році (324,8 млрд. грн.).

Хоча в цілому необхідно визнати, що показник емісії акцій у обсязі 364,5 млрд. грн. є доволі суттєвим, якщо враховувати низьку базу для порівняння впродовж 2018-2023 рр. Крім того, потрібно пам'ятати, що вітчизняний фондовий ринок розвивається в умовах ведення повномасштабної війни проти російських окупаційних військ, що здійснює помітний вплив на всі економічні процеси, які відбуваються в нашій країні. Варто також підкреслити, що за період 2022-2024 рр., після початку широкомасштабного російського збройного вторгнення, зросли як вартісні показники емісії акцій, так і кількісні (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Емісія акцій на ринку цінних паперів України за 2017-2024 рр.

Рік	Показники, млн. грн.	
	Обсяг випуску акцій	Кількість випусків акцій, штук
1	2	3
2017	324844,24	118
2018	22263,97	93

Продовження табл. 2.2

1	2	3
2019	63539,38	78
2020	32982,80	71
2021	42884,28	86
2022	35048,30	20
2023	9151,7	30
2024	364557,84	60
2024/2017, %	112%	51%

Джерело: Складено автором за даними [29]

Якщо ж говорити про ринок облігацій, то ми можемо простежити доволі цікаву тенденцію, коли вартість емітованих облігацій впродовж 2017-2024 рр. знизилась більш ніж на третину, а кількість випусків знизилася на дві третини (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Показники емісії корпоративних облігацій на ринку України за 2017-2024 рр.

Рік	Обсяг емісії корпоративних облігацій, млн. грн.				Кількість випусків
	Підприємства (крім банків та страхових компаній)	Банки	Страхові компанії	Загальний обсяг зареєстрованих випусків	
2017	5650,30	2700,00	0,00	8350,30	114
2018	15458,53	0,00	0,00	15458,53	110
2019	11006,08	200,00	0,00	11206,087	88
2020	32749,00	200,00	0,00	32949,00	96
2021	9779,08	200,00	0,00	9979,08	113
2022	2026,45	0,00	0,00	2026,45	39
2023	13045,00	0,00	0,00	13045,00	24
2024	4875,00	200	0,00	5075,00	38
2024/2017, %	86%	7%	-	61%	33%

Джерело: Складено автором за даними [29]

Відповідно до даних, наведених у табл. 2.3, протягом 2017-2024 рр. обсяг випуску корпоративних облігацій українських підприємств у грошовому вираженні зменшився з 5,6 до 48 млрд. грн. (на 14%). Крім того, ми можемо спостерігати ситуацію критично низьких показників емісії корпоративних облігацій банків, і повну відсутність емісії облігацій страховими компаніями. Тобто протягом 2018-2024 рр. більш ніж 99% загального обсягу емісій облігацій було забезпечено переважно за рахунок випуску корпоративних облігацій

підприємницького сектору. В цілому ж, за період 2017-2024 рр. обсяг емісії облігацій на українському ринку цінних паперів знизився на 39% (з 8,3 до 5,0 млрд. грн.). Варто наголосити, що показник частки емітованих облігацій у структурі ВВП нашої держави впродовж 2017-2024 рр. був критично низьким, і навіть не перевищував 1% (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Співвідношення обсягів емісії корпоративних облігацій до ВВП нашої держави за 2017-2024 рр.

Роки	Показники, млн. грн.	
	ВВП України у фактичних цінах	Обсяг випуску облігацій
2017	2981227	8350,30
2018	3560302	15458,53
2019	3977198	11206,08
2020	4222026	32949,00
2021	5450849	9979,08
2022	5239114	2026,45
2023	6537825	13045,00
2024	7658659	5075,00
2024/2017, %	257%	61%

Джерело: Складено автором за даними [26-29]

Аналізуючи дані табл. 2.4, можемо зробити висновок, що найбільший обсяг випуску корпоративних облігацій відбувся у 2020 році, коли частка первинного ринку облігацій у структурі ВВП нашої держави досягла свого піку за період 2017-2024 рр., і склала 0,78% (рис. 2.2).

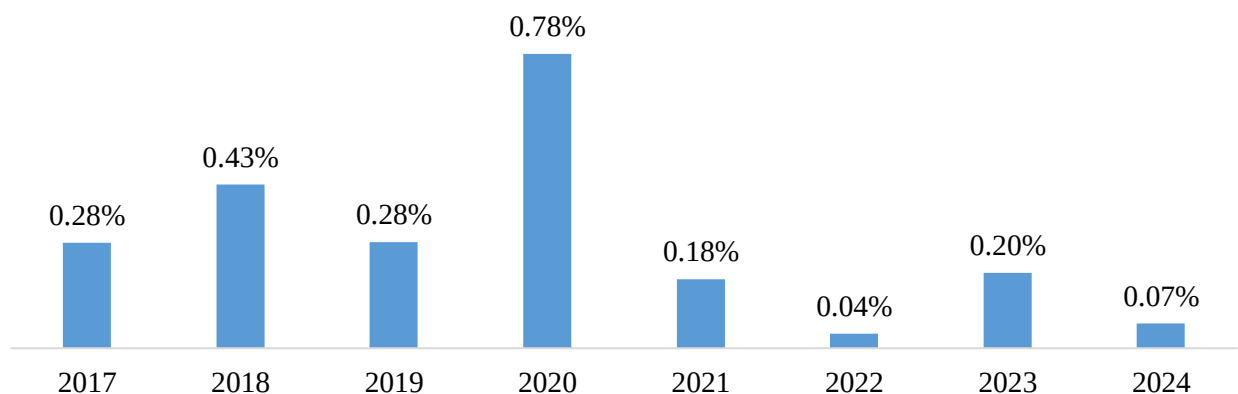

Рис. 2.2 – Відношення вартості емітованих корпоративних облігацій до ВВП України за 2017-2024 рр., %

Джерело: Складено автором за даними [26-29]

Українські автори С. М. Фролов, М. В. Диха і В. В. Орлов доволі справедливо підкреслюють, що коливання показників емісії корпоративних цінних паперів, у тому числі акцій та облігацій, є свідченням нерозвиненості первинного ринку цінних паперів в Україні, незважаючи на те, що вони можуть стати основою для розвитку всього цього ринку [30, с. 13]. Ці автори стверджують, що тенденції випуску таких цінних паперів ще більше підтверджують помітні диспропорції в розвитку первинного ринку цінних паперів України. Вони підкреслюють, що ці дисбаланси виникають через низку факторів:

- по-перше, існує обмежена кількість емісій;
- по-друге, обсяг випусків також мінімальний;
- по-третє, протягом останніх декількох років переважаючими емітентами акцій були державні установи.

Серед цих великих емітентів публічні акціонерні товариства з приватною формою власності становлять відносно невелику частку. Водночас значні підприємства, зокрема агрохолдинги та корпорації енергетичного сектору, попри жорсткі вимоги до емітентів, проводять первинні публічні розміщення на світових фондових біржах, зокрема Варшавській фондовій біржі та альтернативному майданчику Лондонської фондової біржі. Автори пояснюють це явище дефіцитом капіталу в Україні, який є важливим для інвестицій, особливо в контексті первинного розміщення [30, с. 13].

На нашу думку, в контексті розвитку первинного ринку цінних паперів в Україні окремо слід розглянути його структуру в розрізі фондових бірж, на яких відбувається торгівля цінними паперами (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка торгів фінансовими інструментами, які здійснювали оператори організованих ринків капіталу України за 2017-2024 рр.

Роки	УБ	ПФТС	УМВБ	Перспектива	Всього
1	2	3	4	5	6
2017	13405,45	64344,47	447,0	127425,03	205802,50
2018	20 992,16	112 518,20	34,94	127 324,98	260 870,78
2019	3840,18	114757,95	4,36	186363,23	304965,73
2020	2413,95	131534,53	6,77	201455,17	335410,42
2021	13290,61	221543,78	13,12	217113,06	451960,57

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
2022	15416,82	83974,32	4,44	61240,43	160636,02
2023	14768,6	274684,7	н/д	146978,9	436432,1
2024	21217,15	466957,77	н/д	168510,34	656685,25
2024/2017, %	158%	726%	-	132%	319%

Джерело: Складено автором за даними [29]

Відповідно до даних, наведених у табл. 2.5, станом на зараз в Україні функціонують 4 фондові біржі, проте якщо оцінити рівень їх залученості до первинного ринку цінних паперів, можемо зробити висновок, що протягом аналізованого періоду біржами, на яких активно відбувалися операції купівлі-продажу цінних паперів, були біржа «Перспектива» і ПФТС. В цілому слід зазначити, що виконання первинних публічних пропозицій на всіх біржах відзначалося певною хаотичністю, проте з 2019 року більшість цих операцій стали централізованими на біржах ПФТС та «Перспектива». Протягом аналізованого періоду остання навіть почала поступово змагатися з ПФТС за домінування [29].

Покажемо, на нашу думку, є той факт, що впродовж 2024 року 94,2% всіх торгів фінансовими інструментами в Україні відбувались на вторинному ринку (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу за видами ринку протягом січня - грудня 2024 року, млн. грн.

Назва біржі	Первинний ринок (розміщення цінних паперів)		Вторинний ринок (обіг цінних паперів)			Строковий ринок	Усього
	Спотовий ринок	Усього на первинному ринку	Ринок РЕПО	Спотовий ринок	Усього на вторинному ринку		
ПФТС	575,38	575,38	162626,68	268933,28	431559,96	34822,43	466957,77
ПЕРСПЕКТИВА	290	290	17643,24	150486,07	168129,31	91,02	168510,34
УБ	0	0	6248,12	12592,62	18840,74	2376,40	21217,15
Усього	865,38	865,38	186518,04	432011,98	618530,01	37289,86	656685,25

Джерело: Складено автором за даними [29]

Отже, незважаючи на наявність чотирьох фондових бірж, можна зробити висновок, що український фондовий ринок переживає концентрацію біржової діяльності. На кінець 2024 року фактично працюють лише дві основні фондові біржі - «Перспектива» та ПФТС. Крім того, нинішній етап розвитку ринку цінних паперів в Україні разом із його поступовою консолідацією можна охарактеризувати як структурно незбалансований.

В цілому ж слід зазначити, що фінансовий ринок має стати основою української економіки, оскільки він є важливим для її розвитку та стабільності. Незважаючи на те, що триваюча війна створює численні ризики та негативно впливає на розвиток фінансового ринку України, регуляторам вдалося досягти певних позитивних результатів, як зазначено в Стратегії розвитку фінансового сектору, яка має бути реалізована до 2025 року. Перетворивши фінансовий ринок на стрижневий елемент української економіки, можна буде надавати фінансову підтримку реальному сектору шляхом мобілізації інвестицій та розміщення капіталу. Від Національного банку України вимагається виважений підхід для підтримки здорового ринку та захисту інтересів законних учасників фінансового ринку.

Виклики та зміни на фінансовому ринку, спричинені війною, можуть сприяти процесу «очищення» на ринку, у результаті якого залишаться лише більш стійкі гравці. І навпаки, така ситуація також може призвести до зниження конкуренції та погіршення якості послуг.

Важливо розглянути першочергові проблеми, які зараз впливають на фінансовий ринок України, і вжити необхідних заходів для їх пом'якшення. Отже, проактивні дії держави можуть стати каталізатором для розвитку внутрішнього фінансового ринку, особливо в світлі триваючої війни та переважаючих глобальних тенденцій, які підкреслюють прискорення цифровізації та впровадження нових фінансових і цифрових продуктів і платформ.

2.2. Аналіз показників залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України

Здійснюючи аналіз показників залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України, з нашої точки зору, спочатку потрібно звернути уваги на особливості залучення і функціонування іноземного капіталу у банківській системі нашої держави, оскільки значна частина українських авторів розглядає особливості функціонування іноземного капіталу у фінансовій системі нашої держави саме крізь призму банківського сектору.

Зокрема, Л. В. Сус зауважує, що, оскільки іноземний капітал здійснює вагомий вплив на вітчизняний банківський сектор, то доцільно розглядати згруповані балансові залишки у розрізі банківських груп задля порівняння частки внесків у національну банківську систему [31]. Розглянемо ці показники, результати відобразимо у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники діяльності банків України у розрізі банківських груп за 2020-2024 рр., а також станом на початок березня 2025 року, млрд. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	01.03. 2025	2024/ 2020, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Банки з державною часткою							
Обсяг загальних активів	1232,616	1173,115	1438,424	1857,908	2094,662	2105,961	170%
Обсяг загальних зобов'язань	864,764	846,940	1098,782	1436,877	1639,513	1636,065	190%
Власний капітал	93,897	112,562	88,895	141,257	184,444	200,196	196%
Банки іноземних банківських груп							
Обсяг загальних активів	637,170	709,234	755,918	806,211	925,160	912,919	145%
Обсяг загальних зобов'язань	472,425	546,195	620,254	671,811	767,134	749,389	162%
Власний капітал	77,555	92,980	74,159	91,803	119,352	125,139	154%

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Банки з приватним капіталом							
Обсяг загальних активів	336,128	475,974	522,451	647,202	755,098	744,348	225%
Обсяг загальних зобов'язань	276,190	404,581	416,800	540,296	634,310	619,830	230%
Власний капітал	38,007	49,970	52,785	62,983	77,845	80,600	205%

Джерело: Складено автором за даними [32]

Аналізуючи показники банків іноземних банківських груп у порівнянні з показниками банків з державною часткою та приватних банків у Україні за період з 2020 р. по 2024 р., можна зробити наступні висновки, що діяльність іноземних банків направлена на зростання:

- активів на рівні 145 %;
- зобов'язань – на 162 %;
- власного капіталу – на 154 %.

Проте всі ці тенденції є нижчими у порівнянні з іншими групами банківських установ.

Тенденції щодо приросту власного капіталу свідчить про більш консервативну політику реінвестування прибутків, тенденції приросту зобов'язань свідчать про більш збалансований підхід до залучення зовнішнього фінансування. Порівняння показує, що банки іноземних банківських груп утримують більш стабільні та збалансовані позиції на ринку з помірним зростанням активів та власного капіталу. Це свідчить про їхню стратегію обережного розширення та потенційно вищий рівень ризик-менеджменту в порівнянні з державними та приватними банками, які показали більш агресивне зростання, особливо у сегменті приватних банків [31].

Необхідно підкреслити, що сьогодні в Україні функціонує всього 61 банк, з яких 26 – це банки з іноземним капіталом, а 19 банків є банками з повністю 100%

іноземним капіталом, що складає близько третини від загальної кількості банків в нашій державі (рис. 2.3).

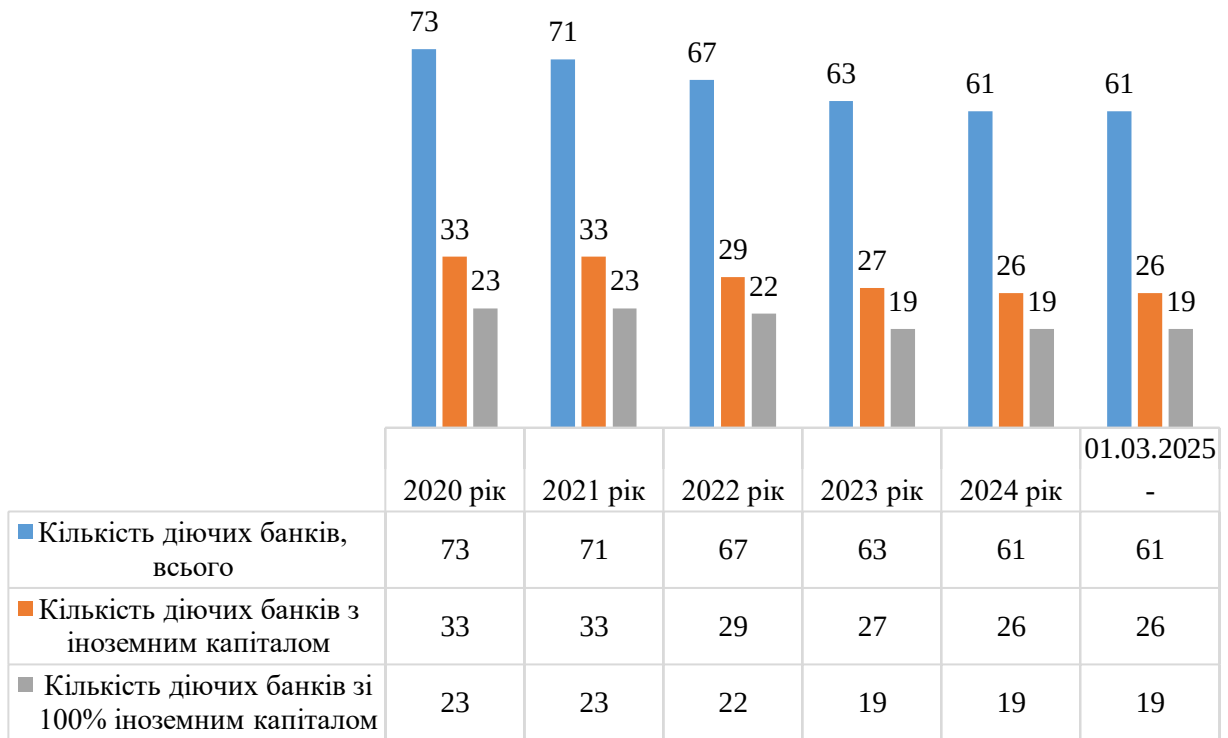

Рис. 2.3 – Показники кількості банків з іноземним капіталом, які діяли в Україну за 2020-2024 рр., а також станом на початок березня 2025 року, млрд. грн.

Джерело: Складено автором за даними [32]

Як свідчать дані, наведені на рис. 2.8, в Україні нині спостерігається тенденція щорічного зменшення кількості банків з одночасним збільшення частки банків з іноземним капіталом. Тобто банки з іноземним капіталом є більш стійкими і надійними.

Здійснюючи аналіз показників залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України, на нашу думку, доцільно також навести показники залучення ПІІ у фінансовий сектор нашої держави. Дослідження інвестиційної привабливості набуло особливого значення у світлі поточних обставин, що оточують українську економіку. Триваюча війна разом із руйнуванням інфраструктури та підприємств вимагає значних зусиль з відновлення та

реконструкції. Крім того, еміграція трудових ресурсів у якості біженців до різних країн підкреслює потребу в надійній політиці зайнятості для полегшення їхнього можливого повернення. Економічна криза, яка характеризується інфляцією, скороченням виробництва та спадом у всіх секторах, змушує реалізувати державну інвестиційну політику, спрямовану на створення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості української економіки [33].

Аналіз сучасного стану іноземного інвестування в національну економіку та вітчизняну фінансову систему засвідчує доволі низькі обсяги прямих іноземних інвестицій. Серед ключових факторів, які негативно впливають на процес іноземного інвестування є: воєнні дії на території України, високий рівень інфляції, нестабільність фінансової та податкової системи тощо [34, с. 87]. Розглянемо показники залучення ПІІ в економіку України в розрізі капітальних інвестицій та боргових інструментів (рис. 2.4).

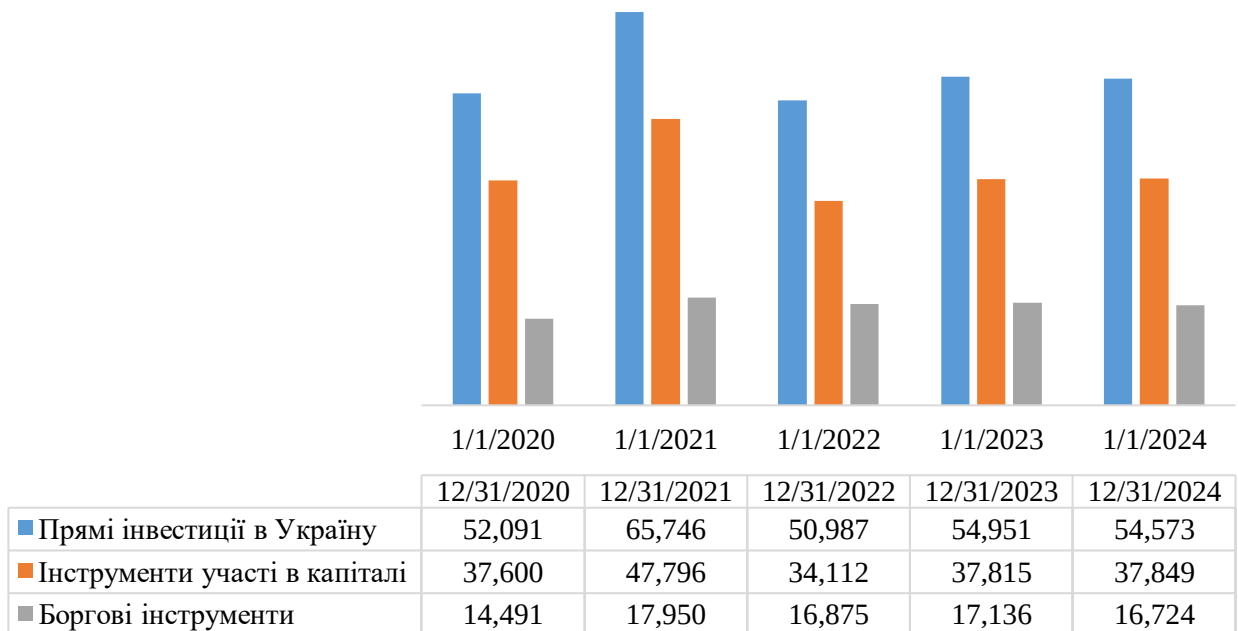

Рис. 2.4 – Показник залучення ПІІ в економіку України протягом 2020-2024 рр., млн. дол. США (за наростаючим підсумком)

Джерело: Складено автором за даними [35]

Як свідчать дані, наведені на рис. 2.4, за період 2020-2024 рр. загальний обсяг ПІІ в Україну (за наростаючим підсумком) зріс з 52,0 до 54,5 млрд. грн., і в цих потоках менше третини припадало на боргові інструменти, які спрямовуються у фінансовий сектор нашої держави. При цьому можемо спостерігати доволі цікаву ситуацію, коли обсяг інвестиційних інструментів участі в капіталі, які було спрямовано в Україну протягом 2020-2024 рр., зріс доволі несуттєво (на 249 млн. грн.), в той час як обсяг боргових інструментів зріс з 14,4 до 16,7 млрд. грн.

Загалом у 2022 році спостерігався помітний відтік ПІІ з України, причому багато країн повідомили про негативні обсяги інвестицій. Інвестори значною мірою вивели свій капітал в інші країни через підвищені ризики, пов'язані з інвестуванням у зруйновану війною країну, загрози особистій безпеці та бізнес-операціям, руйнування інфраструктури та загострення економічної кризи. Проте доволі цікавим, на нашу думку, є той факт, що боргові інвестиційні інструменти у 2022 році порівняно зі значенням 2021 року скоротилися відносно несуттєво порівняно з капітальними інвестиціями – це скорочення склало менше 1 млрд. дол. США.

Як цілком слушно зауважують деякі вітчизняні автори, поява значних негативних подій, а саме початок бойових дій у 2014 році, пандемія коронавірусу та початок повномасштабного російського вторгнення, призвели до паралічу економіки країни та помітного скорочення припливу прямих іноземних інвестицій. Проте щоразу завдяки допомозі міжнародних партнерів та урядових ініціатив, спрямованих на підтримку важливих галузей, економічна ситуація покращувалася, що призводило до помітного збільшення залучення ПІІ в Україну [36, с. 94].

Таким чином, можемо зробити висновок, що, незважаючи на ці кризи, інтерес іноземних інвесторів до українського банківського сектору залишається стабільним, що є позитивним показником. Це свідчить про визнання потенціалу, закладеного в українській економіці, та віру в її майбутнє зростання. Проте дискусії навколо обмеження іноземного капіталу в українському банківському секторі активізуються. Такі дії можуть бути спрямовані на посилення

національного нагляду за основними фінансовими установами та зміцнення стійкості економіки до зовнішніх шоків. І навпаки, ці заходи також можуть призвести до скорочення іноземних інвестицій, потенційно негативно вплинувши на економічне зростання країни та інноваційний прогрес.

Вирішальним елементом є досягнення рівноваги між необхідністю іноземних інвестицій для сприяння зростанню та розвитку банківського сектору та необхідністю підтримки фінансової безпеки та стабільності. Ретельне регулювання та нагляд за іноземним капіталом може сприяти збереженню сприятливих наслідків його присутності, одночасно зменшуючи потенційні ризики.

2.3. Проблемні питання та перспективи залучення іноземного капіталу на фінансовому ринку України

Всеосяжне російське військове вторгнення 2022 року негативно вплинуло на фінансовий ринок України, спричинивши зміщення акценту з розвитку та співпраці на просте виживання та стабільність. Економіка нашої країни нині переживає значні виклики, що вимагає нових адаптацій у розвитку фінансового сектору. Вищезазначені етапи висвітлюють основні перешкоди, з якими стикається фінансова система в цілому та фінансовий ринок зокрема у воєнний період. Важливо підкреслити, що дослідження впливу гібридної війни та відкритої військової агресії на діяльність фінансових установ залишаються обмеженими; отже, наразі можливо лише проводити порівняння, формулювати гіпотези та аналізувати наявні умови та факти з метою отримання конкретних проміжних висновків [37, с. 81].

Проте однією з основних перешкод, що перешкоджають іноземним інвестиціям в Україну, є стійка політична та економічна нестабільність, яка характеризує її недавню історію. Триваючі політичні конфлікти, включаючи

напруженість у відносинах з Росією та внутрішні суперечки щодо управління, значно підірвали довіру інвесторів. Наприклад, анексія Криму та війна на Сході України створили атмосферу невизначеності, яка перешкоджає довгостроковим інвестиціям. Крім того, часті зміни в уряді та непослідовні напрямки політики посилюють цю невизначеність, ускладнюючи іноземним інвесторам передбачити нормативне середовище або планувати стратегічні інвестиції.

Ця нестабільність посилюється економічними коливаннями; Україна пережила періоди гіперінфляції, девальвації валюти та фіскального дефіциту, що разом зменшує стабільність і передбачуваність, до яких прагнуть міжнародні інвестори. Крім того, проблеми з корупцією та управлінням ще більше зменшують інвестиційну привабливість країни. Transparency International постійно ставить Україну в погане місце за індексом сприйняття корупції, підкреслюючи поширене хабарництво, кумівство та відсутність підзвітності в державних установах. Такі системні проблеми збільшують ризики, пов'язані з інвестуванням в Україну, оскільки іноземні інвестори побоюються експропріації, несправедливого регуляторного ставлення або втрати капіталу без відповідного регресу. У сукупності ці фактори створюють атмосферу недовіри та невизначеності, що значно перешкоджає здатності України залучати постійні потоки іноземного капіталу.

Окрім політичних та економічних проблем, структурні та регуляторні недоліки на фінансовому ринку України створюють значні перешкоди для іноземного входу та інвестицій. Фінансова інфраструктура країни залишається недостатньо розвиненою з обмеженою технологічною інтеграцією, неадекватними банківськими послугами в сільській місцевості та недостатньо ефективним ринком капіталу, що обмежує ліквідність і доступ до фінансування. Наприклад, неефективні платіжні системи та застарілі банківські технології перешкоджають безперебійним фінансовим операціям, що робить їх менш привабливими для іноземних фірм, які шукають надійні та ефективні фінансові канали.

Більше того, законодавчі та регуляторні рамки, що регулюють фінансові ринки, часто є складними, непослідовними та непрозорими, що стримує іноземних інвесторів через побоювання свавільного застосування чи раптових нормативних змін. Існуюче правове середовище страждає від неясностей, дублювання юрисдикцій та відсутності гармонізації з міжнародними стандартами, що ускладнює транскордонні інвестиції та підвищує витрати на відповідність. Проблеми прозорості також поширені; непослідовні вимоги щодо розкриття інформації та відсутність загальнодоступної достовірної фінансової інформації підбивають довіру інвесторів. Відсутність передбачуваності в регуляторній політиці збільшує уявні ризики, перешкоджаючи довгостроковим зобов'язанням іноземних організацій. Крім того, слабка судова система, яка бореться з дотриманням контрактів і прав власності, ще більше перешкоджає розвитку міцного фінансового середовища, сприятливого для інвесторів.

Незважаючи на ці виклики, Україна має значні можливості для залучення іноземних інвестицій за умови впровадження комплексних реформ та стратегічних ініціатив. Щоб отримати вигоду з цих перспектив, Україна має поставити на перше місце політичну стабільність і ефективне управління, які є фундаментальними для створення середовища, сприятливого для інвестицій. Впровадження антикорупційних заходів, посилення незалежності судової влади та забезпечення узгоджених політичних рамок можуть відновити довіру інвесторів і зменшити передбачувані ризики. На структурному фронті модернізація фінансової інфраструктури має вирішальне значення. Оновлення технологічних платформ, розвиток ринків цінних паперів та інтеграція з міжнародними фінансовими системами можуть підвищити ефективність і прозорість.

Регуляторна гармонізація зі стандартами Європейського Союзу, наприклад, може забезпечити чітку структуру, яка гарантує іноземним інвесторам юридичну стабільність і дотримання передового досвіду. Крім того, цільові інвестиційні стимули, такі як податкові пільги, спрощені процедури ліцензування та спеціальні економічні зони, можуть залучити певні сектори, такі як технології, відновлювані

джерела енергії або сільське господарство. Ініціативи міжнародного співробітництва, включаючи двосторонні інвестиційні договори та участь у регіональних економічних організаціях, можуть ще більше зміцнити довіру до України та сприяти транскордонним інвестиційним потокам. Прийнявши всеохоплюючу стратегію, яка спрямована як на структурні реформи, так і на політичну стабільність, Україна може значно покращити свої перспективи щодо залучення та підтримки припливу іноземного капіталу, зрештою сприяючи економічному зростанню та інтеграції до світових фінансових ринків.

Серед основних викликів українського ринку фінансів під час війни варто окреслити наступні:

- проведення швидкої та водночас орієнтованої цифрової трансформації послуг;
- волатильність в секторі регуляторної політики, що зумовлено військовими діями рф;
- швидке реагування на різні зміни в умовах обмеженого доступу до фінансів;
- адаптація до роботи з різними категоріями клієнтів при умовах лімітування операцій [38].

Якщо говорити про участь іноземного капіталу у банківській системі України, то слід погодитись з тезою, яку висловлює український автор Є.Ю. Мордань щодо того, що включення банків з іноземним капіталом до банківської системи країни, як правило, служить просуванню інтересів національної фінансової системи шляхом збільшення загальних фінансових ресурсів і підвищення рівня капіталізації банківського сектора. Крім того, він відіграє значну роль у залученні іноземних інвестицій та розширенні ресурсної бази, необхідної для подальшого соціально-економічного прогресу.

Отже, наразі немає чіткого консенсусу щодо переваг і недоліків присутності іноземного капіталу в банківському секторі України. У періоди стабілізації багато країн вводять обмеження на доступ іноземних банків до своїх

внутрішніх ринків банківських послуг. Це пояснюється насамперед розумінням того, що в умовах обмеженої міжнародної інтеграції та мінімальної участі іноземного капіталу потенційні втрати в банківському секторі можна ефективно зменшити [39, с. 567].

При цьому автор виділяє низку позитивних і негативних аспектів присутності іноземних банків на банківському ринку України, які наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Негативні та позитивні аспекти надання доступу іноземним банкам на ринок банківських послуг України

Негативні аспекти	Позитивні аспекти
Іноземні банки можуть бути менш схильними до здійснення кредитної діяльності у приймаючій країні	Зростання обсягу кредитних ресурсів та посилення стабільності їх джерел
Послаблення позиції ще недостатньо розвинутої банківської системи країни	Підвищення якості кредитного аналізу
Іноземні банки можуть проводити лише спекулятивну діяльність	Здешевлення банківських послуг
Іноземні банки можуть не надавати повний спектр якісних банківських послуг	Більш швидке та ефективне впровадження передових методів банківської діяльності
	Покращення банківського нагляду і регулювання банківської діяльності
	Збільшення обсягу залучення недорогих ресурсів

Джерело: Складено автором за даними [39, с. 567]

Подібну позицію висловлюють також деякі інші українські автори, на думку яких залучення іноземних банків в Україну має ряд переваг і недоліків. Серед позитивних моментів – впровадження міжнародного досвіду в банківські операції, впровадження сучасних ІТ-технологій для управління банківською діяльністю, інтеграція світових практик фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків, що набуває значної актуальності в умовах триваючої фінансової кризи [40, с. 97]. Крім того, відбувається підвищення якості системи управління банківськими ризиками, розширення джерел фінансування банківських операцій та підвищення стабільності доходів. Присутність іноземних банків також призводить до диверсифікації банківських продуктів і послуг, а також

до підвищення рівня обслуговування клієнтів. Крім того, це сприяє підвищенню кваліфікації банківських працівників, що необхідно для мінімізації та усунення банківських ризиків.

Присутність іноземних банків в Україні має кілька негативних наслідків, зокрема потенційне послаблення все ще недостатньо розвиненої банківської системи нашої країни. Відхід багатьох банків з українським капіталом призвів до збільшення частки банків, афілійованих з іноземними банківськими групами. Виходячи на ринки країн, що розвиваються, іноземні банки зазвичай не ставлять на перше місце впровадження інноваційних послуг або зниження кредитних ставок. Їх основною метою є отримання контролю над фінансовими ресурсами та загальною платоспроможністю банківської системи, в якій вони працюють [40, с. 97].

Банківський сектор України вже давно визнано життєво важливою складовою економічного розвитку країни та інтеграції у світову фінансову систему. Незважаючи на його стратегічне значення та потенціал для зростання, цей сектор стикається зі значними перешкодами, які перешкоджають припливу іноземних інвестицій. Ці виклики ускладнюються внутрішніми проблемами, такими як політична нестабільність, регуляторна невизначеність і корупція, які підривають довіру інвесторів. І навпаки, цей сектор також відкриває численні можливості, особливо на тлі поточних економічних реформ і технологічного прогресу, які можуть зробити Україну привабливим місцем для іноземного капіталу. Крім того, зовнішні чинники, включаючи геополітичну напруженість і глобальні фінансові тенденції, відіграють вирішальну роль у формуванні перспектив для іноземних інвестицій.

Основні перешкоди для залучення іноземних інвестицій у банківський сектор України виникають через поєднання політичних, правових та інституційних недоліків. Політична нестабільність залишається постійною проблемою, оскільки часті зміни в урядовій політиці та триваючі бойові дії, особливо у східних регіонах, створюють непередбачуване середовище для

інвесторів. Наприклад, непослідовні політичні реформи та відсутність чіткої довгострокової стратегії перешкоджають іноземним банкам створювати стабільну присутність в Україні.

Крім того, слабка нормативна база та правова невизначеність ще більше ускладнюють інвестиційні перспективи. Відсутність надійної правової системи означає, що іноземні інвестори часто стикаються з труднощами в забезпеченні виконання контрактів або ефективному вирішенні спорів, що збільшує передбачуваний ризик інвестування в банківський сектор України. Корупція та відсутність прозорості в банківських установах загострюють ці проблеми. Звіти міжнародних організацій, таких як Transparency International, підкреслюють, що корупція залишається поширеною, що викликає занепокоєння щодо відмивання грошей, шахрайства та неналежного управління. Ці внутрішні недоліки зменшують довіру інвесторів, змушуючи іноземний капітал неохоче надходити в сектор, який вважається ризикованим і ненадійним. Комплексний ефект цих викликів перешкоджає іноземним фінансовим установам виділяти значні ресурси, тим самим стримуючи потенціал зростання сектора.

Незважаючи на ці виклики, Україна пропонує кілька перспективних можливостей для залучення іноземних інвестицій у свій банківський сектор, особливо через поточні реформи та приведення у відповідність з міжнародними стандартами. Уряд вжив заходів економічної стабілізації, спрямованих на макроекономічну стабільність, включаючи контроль над інфляцією, фінансову дисципліну та стабілізацію валюти, які разом підвищують привабливість сектора. Наприклад, нещодавні заходи щодо посилення наглядової спроможності Національного банку України та вдосконалення банківського нагляду заклали основу для безпечнішої банківської практики. Прийняття міжнародних банківських стандартів, таких як Базель III, і дотримання правил боротьби з відмиванням грошей (AML) відіграли ключову роль у цьому відношенні, що свідчить про прагнення до прозорості та надійної банківської практики.

Крім того, стратегічне прагнення України до інтеграції в глобальні фінансові мережі – через участь у міжнародних організаціях, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк – ще більше зміцнює довіру до неї. Ці зусилля відкривають іноземним банкам можливості для партнерства з вітчизняними установами, обміну досвідом і доступу до міжнародних ринків капіталу. Крім того, економічний потенціал країни, обумовлений великою споживчою базою та стратегічним географічним положенням, створює сприятливий ґрунт для іноземних банків, які прагнуть експансії у Східну Європу. Використовуючи ці реформи та стратегічні партнерства, Україна може перетворити свій банківський сектор на більш сприятливе середовище для іноземних інвесторів.

Таким чином, зовнішні чинники та світові тенденції суттєво впливають на здатність України залучати іноземні інвестиції в банківський сектор. Геополітична напруженість, зокрема триваючий конфлікт із Росією та регіональна нестабільність, безпосередньо впливають на довіру інвесторів, створюючи атмосферу невизначеності, яка стримує довгострокові зобов'язання. Наприклад, міжнародні інвестори часто називають непередбачуваність, спричинену військовими конфліктами та політичними ризиками, як перешкоди для інвестицій. І навпаки, міжнародна фінансова допомога та програми розвитку, такі як ті, що надаються МВФ та Європейським Союзом, роблять позитивний внесок, пропонуючи фінансову стабільність та політичні вказівки. Ці програми часто супроводжуються умовами, які сприяють реформам і покращують інвестиційний клімат, що може спонукати іноземні банки розглядати Україну як життєздатний напрямок для інвестицій.

Крім того, швидка цифрова трансформація та фінтех-інновації, що з'являються у всьому світі, створюють нові можливості для іноземних інвестицій. Цифровий банкінг, мобільні платежі та технології блокчейн змінюють фінансовий ландшафт, дозволяючи Україні подолати традиційні бар'єри, пов'язані з фізичною інфраструктурою та регуляторними обмеженнями. Наприклад, фінтех-стартапи в

Україні залучили значний іноземний венчурний капітал, демонструючи новий потенціал сектору як інноваційного центру. Оскільки Україна продовжує адаптуватися до цих глобальних тенденцій, впровадження цифрової еволюції може диверсифікувати інвестиційні канали, залучити нових гравців і підвищити стійкість сектора до зовнішніх шоків.

Отже банківський сектор України стоїть на роздоріжжі, стикаючись зі складним набором внутрішніх і зовнішніх проблем, які впливають на його здатність залучати іноземні інвестиції. Хоча політична нестабільність, правова невизначеність і корупція створюють значні перешкоди, цей сектор також отримує переваги від поточних економічних реформ, узгодження з міжнародними стандартами та нових технологічних можливостей. Зовнішні фактори, такі як геополітична напруженість, можуть послабити довіру інвесторів, однак міжнародна допомога та глобальний перехід до цифрових фінансів створюють багатообіцяючі шляхи для зростання.

Щоб скористатися цими можливостями, Україна повинна продовжувати зміцнювати своє регуляторне середовище, підвищувати прозорість і сприяти створенню середовища, сприятливого для інновацій і стратегічного партнерства. Лише шляхом узгоджених зусиль із пом'якшення внутрішніх ризиків і використання зовнішніх можливостей Україна зможе повністю розкрити потенціал свого банківського сектору та залучити стійкі іноземні інвестиції, які сприятимуть економічному зростанню та фінансовій стабільності.

Підсумовуючи, слід зазначити, що фінансовий ринок України стикається зі складним набором проблем, які перешкоджають припливу іноземного капіталу. Політична та економічна нестабільність, що характеризується конфліктами, непослідовною політикою та корупцією, створює середовище невизначеності, яке стримує довгострокові інвестиційні зобов'язання. Структурні та регуляторні недоліки, включаючи недостатньо розвинену інфраструктуру, правові неясності та проблеми прозорості, ще більше ускладнюють ці труднощі, роблячи ринок менш привабливим для іноземних інвесторів.

Однак існують обнадійливі перспективи зростання через стратегічні реформи, спрямовані на посилення політичної стабільності, модернізацію фінансової інфраструктури та приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Активно проводячи ці реформи та сприяючи міжнародній співпраці, Україна може перетворити свій фінансовий ландшафт на більш сприятливе та стабільне середовище для іноземного капіталу, розкриваючи свій економічний потенціал і сприяючи сталому розвитку. Шлях вперед вимагає узгоджених зусиль державних органів, зацікавлених сторін у приватному секторі та міжнародних партнерів для усунення існуючих перешкод і використання нових можливостей для зростання.

ВИСНОВКИ

Фінансовий ринок держави функціонує як життєво важлива система, що сприяє циркуляції фінансових ресурсів між учасниками шляхом випуску, купівлі та продажу цінних паперів, валюти та різноманітних фінансових інструментів, що підтримується різноманітною інфраструктурою кредитних, фінансових та нефінансових установ. Його ефективне функціонування є основоположним для довгострокового економічного зростання та стабільності, забезпечуючи платформу для залучення капіталу, управління ризиками та оцінки активів, тим самим зміцнюючи довіру інвесторів завдяки прозорості та чітким правилам. Розвиток фінансового ринку має вирішальне значення для зростання інших економічних секторів, оскільки він підтримує стабільність страхових, кредитних установ і пенсійних фондів, які разом роблять внесок у суспільний прогрес. Фінансові ринки виконують важливі функції, такі як мобілізація заощаджень, встановлення цін на цінні папери, забезпечення ліквідності та полегшення доступу до торгівлі, усі з яких є незамінними для функціонування ринкової економіки. Фондовий ринок, як ключовий компонент, опосередковує перерозподіл власності та грошових потоків через торгівлю цінними паперами, слугуючи економічним індикатором і впливаючи на загальні економічні настрої та перспективи зростання. Коливання на фондовому ринку можуть суттєво вплинути на рівень інвестицій, довіру споживачів та економічну стабільність із застосуванням політичних заходів для зменшення пов'язаних ризиків. Зрештою, фінансовий ринок відіграє вирішальну роль у розподілі ресурсів, з'єднуючи надлишкових донорів із тими, хто потребує капіталу, тим самим стимулюючи соціально-економічний розвиток і сприяючи фінансовій безпеці нації.

Іноземний капітал відіграє вирішальну роль у розвитку та стабілізації фінансової системи та ринку країни. Він діє як каталізатор економічного зростання, залучаючи прямі іноземні інвестиції (ПІІ), які часто фінансують життєво важливі інфраструктурні проекти, підвищують продуктивність і розширюють місцеву

промисловість. Вливання іноземних ресурсів полегшує доступ до передових технологій, інноваційних методів управління та кваліфікованої робочої сили, тим самим сприяючи технологічному прогресу та розвитку людського капіталу. Крім того, іноземний капітал сприяє інтеграції національних фінансових систем у світову економіку, підвищенню прозорості та міжнародної співпраці. Однак цей процес також тягне за собою такі ризики, як збільшення залежності від зовнішніх джерел, потенційна втрата контролю над стратегічними активами та вразливість до зовнішніх шоків. Тому політики повинні збалансувати переваги іноземних інвестицій із невід’ємними ризиками, впроваджуючи стратегії, які сприяють сталому зростанню та захищають національний суверенітет. Зрештою, іноземний капітал залишається невід’ємним елементом сучасних фінансових систем, рушійною силою економічного прогресу, вимагаючи ретельного управління для забезпечення довгострокової стабільності.

Фінансова система України, яка зараз перебуває під значним тиском через триваючі військові конфлікти та макроекономічну нестабільність, підкреслює критичну потребу у структурних реформах та міжнародній інтеграції. Іноземний капітал відіграє важливу роль у цьому контексті, оскільки залучення іноземних інвестицій має важливе значення для модернізації фінансових інструментів, відновлення довіри інвесторів та приведення фінансового ринку України у відповідність зі світовими стандартами. Нестабільність і неефективність внутрішнього фінансового сектора підкреслюють важливість іноземного капіталу в забезпеченні необхідних ресурсів і досвіду для сприяння глибоким перетворенням. Зрештою, активне залучення іноземних інвесторів має вирішальне значення для подолання існуючих викликів, зміцнення економічної стабільності та підвищення конкурентоспроможності України у світовій фінансовій системі.

Аналіз показників динаміки і структури вітчизняного ринку цінних паперів дозволив зробити висновок, що цей ринок не відіграє якоїсь надзвичайно важливої ролі у забезпеченні економічного розвитку України: і ринок акцій, і ринок

облігацій протягом останніх декількох років займали доволі незначну частку відносно ВВП нашої держави (менше 1% протягом 2020-2023 рр.). Було зроблено висновок, що ринок акцій в Україні є слаборозвиненим, оскільки за період 2017-2023 рр. доволі суттєво знизились не лише вартісні показники випуску акцій, але і кількісні. При цьому за період 2017-2024 рр. відбулося певне зростання вартості випущених облігацій на вітчизняному ринку цінних паперів, проте воно було переважно забезпечено за рахунок випуску корпоративних облігацій підприємницького сектору, і лише у незначному обсязі – банківськими структурами.

Нині в Україні функціонують чотири фондові біржі, але, проаналізувавши їх залученість до первинного ринку цінних паперів, можна констатувати, що протягом останніх декількох років єдиними біржами, де відбувалися операції купівлі-продажу, були біржа ПФТС і «Перспектива». Операції первинного ринку на біржах ПФТС і «Перспектива» активно здійснювались впродовж 2017-2024 рр.

За період 2020-2024 рр. загальний обсяг ПІІ в Україну (за наростаючим підсумком) зріс з 52,0 до 54,5 млрд. грн., і в цих потоках менше третини припадало на боргові інструменти, які спрямовуються у фінансовий сектор нашої держави. При цьому можемо спостерігати доволі цікаву ситуацію, коли обсяг інвестиційних інструментів участі в капіталі, які було спрямовано в Україну протягом 2020-2024 рр., зріс доволі несуттєво (на 249 млн. грн.), в той час як обсяг боргових інструментів зріс з 14,4 до 16,7 млрд. грн.

Український фінансовий ринок стикається зі значними проблемами щодо залучення іноземного капіталу, насамперед через постійну політичну та економічну нестабільність, яка підриває довіру інвесторів. Триваючий конфлікт із Росією, внутрішні політичні суперечки, часті зміни уряду та неузгоджені напрямки політики створюють середовище невизначеності, яке перешкоджає довгостроковим інвестиціям. Крім того, економічні коливання, такі як гіперінфляція, девальвація валюти та системна корупція, ще більше зменшують привабливість країни для іноземних інвесторів. Структурні недоліки, у тому числі

недостатньо розвинена фінансова інфраструктура, застарілі технологічні системи та складна законодавча та нормативна база, загострюють ці проблеми, збільшуючи витрати на відповідність вимогам і передбачувані ризики. Слабка судова система та відсутність прозорості у фінансових установах перешкоджають ефективному виконанню контрактів і вирішенню спорів, стримуючи іноземну участь.

Незважаючи на ці перешкоди, Україна має значний потенціал для іноземних інвестицій, особливо за умови впровадження комплексних реформ. Пріоритети мають включати політичну стабілізацію, антикорупційні заходи, модернізацію фінансової інфраструктури та регуляторну гармонізацію з міжнародними стандартами, такими як ЄС. Можливості також існують завдяки стратегічним ініціативам, таким як економічна стабілізація, інтеграція в глобальні фінансові мережі та використання цифрової трансформації та фінтех-інновацій. Зовнішні чинники, включаючи геополітичну напруженість і регіональну нестабільність, продовжують впливати на настрої інвесторів, але міжнародна фінансова допомога та програми розвитку пропонують шлях до стабільності та зростання. Впровадження технологічних досягнень і сприяння міжнародній співпраці можуть значно розширити перспективи України щодо залучення іноземного капіталу, зрештою сприяючи економічному розвитку та інтеграції до світових ринків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рахман М. С., Шевцова В. В. Фінансовий ринок як потенціал інвестиційного пожвавлення економіки України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 192-199.
2. Financial markets. *Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку*. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/financial-markets.html> (Дата звернення: 01.05.2025)
3. Adam Hayes. Financial Markets: Role in the Economy, Importance, Types, and Examples. *Офіційний сайт Інтернет-видання Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp#:~:text=Financial%20markets%20are%20any%20marketplace,they%20can%20be%20highly%20regulated>. (Accessed: 01.05.2025)
4. Robert Clark, Jean-François Houde, Jakub Kastl. Handbook of Industrial Organization. Chapter 15 - The industrial organization of financial markets. Volume 5, Issue 1, 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1573448X21000157> (Accessed: 01.05.2025)
5. Financial Markets. *Офіційний сайт Управління контролера грошового обігу США*. URL: <https://www OCC.treas.gov/topics/supervision-and-examination/capital-markets/financial-markets/index-financial-markets.html> (Дата звернення: 01.05.2025)
6. Rajesh Kumar. Strategies of Banks and Other Financial Institutions: Theories and Cases. Chapter 4 - Money Markets, Bond Markets, and Mortgage Markets. 2014. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B978012416997500004X> (Accessed: 01.05.2025)
7. Іоргачова М. І., Ковальова О. М., Коцюрубенко Г. М. Фінансовий ринок України: сучасний стан основних сегментів. *Ефективна економіка*. 2021. №

2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8654> (Дата звернення: 01.05.2025).

8. Нікітіна А. В. Main essence and structure of financial market under the financial globalization conditions. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 33. С. 287-292.

9. Бондаренко Д. В. Фінансовий ринок: підходи до визначення дефініції. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. №2(6). С. 357-364.

10. Гаряга Л. О. Фінансовий ринок: контент-аналіз особливостей трактування. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 2. С. 24-30.

11. Примостка Л. О., Краснова І. В., Примостка О. О., Шевалдіна В. Г. Зміна парадигми регулювання фінансового ринку. *Бізнес Інформ*. 2022. №2. С. 89-97.

12. Бутенко В. В. Фінансовий ринок України: проблеми та перспективи його розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28(2). С. 88-91.

13. Financial Markets. *Офіційний сайт Corporate Finance Institute*. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/career-map/sell-side/capital-markets/financial-markets/> (Accessed: 01.05.2025).

14. Functions of the Financial Market. *Офіційний сайт UN Academy*. URL: <https://unacademy.com/content/cbse-class-12/study-material/business-studies/functions-of-the-financial-market/> (Accessed: 01.05.2025)

15. Руда О. Л. Стан розвитку сучасного ринку цінних паперів в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5875> (Дата звернення: 01.05.2025)

16. Немченко В. В. Становлення ринку цінних паперів як засобу виходу з кризи. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 54. С. 213-217.

17. Онишко С. В., Богріновцева Л. М. Фінансовий ринок як рушій глобалізаційних змін та його зв'язок із рівнем фінансової безпеки. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2023. № 28. С. 102-108.

18. Яковлєва-Мельник Н. Г. Інноваційний іноземний капітал та інновації у сфері гостинності – запорука розвитку української економіки. *Sustainable socio-economic development journal*. 2023. Vol. 1, no. 1-2. С. 13-20.
19. Тяжкороб І. В. Функціонування банків з іноземним капіталом у контексті забезпечення фінансової безпеки України. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 3. С. 82-93.
20. Корніяка О. В. Роль іноземних капіталів у формуванні господарської системи України: аналіз наукової літератури другої половини XIX – початку XX ст. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2024. Вип. 57. С. 195-213.
21. Sakshi Gupta. Foreign Capital, Meaning, Types, Role in Economic Development. *Офіційний сайт платформи StudyIQ*. URL: <https://www.studyiq.com/articles/foreign-capital/#:~:text=Foreign%20capital%20facilitates%20access%20to,into%20the%20global%20value%20chains>. (Accessed: 01.05.2025)
22. Sharma Basu. Foreign capital and economic growth of developing countries: Debt VS. Equity. *Studies in Comparative International Development*. 1986. № 21. PP. 60-70.
23. Штерма Т. В., Гончарук Я. М., Урбанович А. В., Бура М. М. Перспективи інтеграції фінансового сектора України у світовий ринок після війни. *Бізнес Інформ*. 2025. №2. С. 392-400.
24. Кравчук Н. Я., Луцишин О. О. Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 4. С. 112-128.
25. Борисюк О. В., Матвійчук Н. М., Хмелярська Л. А. Особливості розвитку фінансового ринку України під час війни. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3626> (Дата звернення: 01.05.2025)

26. Шуба О. А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 4. С. 183-189.
27. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах). Архів. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 01.05.2025)
28. Валовий внутрішній продукт (2010-2021). *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення: 01.05.2025)
29. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. *Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (Дата звернення: 01.05.2025)
30. Фролов С. М., Орлов В. В., Диха М. В. Особливості розвитку фондового ринку України як складової фінансової безпеки. *Світ фінансів*. 2022. № 2(71). С. 8-21.
31. Сус Л. В., Овсійчук К. В. Оцінка впливу іноземного капіталу на діяльність банківської системи України в умовах сучасних викликів і загроз. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4929> (Дата звернення: 01.05.2025)
32. Наглядова статистика. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Дата звернення: 01.05.2025)
33. Смесова В. Л., Яськов Є. О. Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4261> (Дата звернення: 01.05.2025)
34. Євтушенко Н. О. Прямі іноземні інвестиції: стан та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 83-88.

35. Статистика зовнішнього сектору. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (Дата звернення: 01.05.2025)
36. Ковель П. М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну. *Бізнес Інформ*. 2024. №3. С. 87-95.
37. Татарин Н. Б. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 83. № 4. С. 78-88.
38. Фінансовий ринок України. *Офіційний сайт платформи YouControl*. URL: <https://blog.youcontrol.market/finansovii-rinok-ukrayini/> (Дата звернення: 01.05.2025)
39. Мордань Є. Ю. Іноземний капітал в банківському секторі України. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 566-571.
40. Руцишин Н. М., Мединська Т. В., Вінявська В. В. Іноземний капітал у банківській системі України та його вплив на фінансову безпеку держави. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2019. № 12(2). С. 94-100.
41. Краснова І. В. Форми інформаційної ефективності фінансового ринку. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 130-135.
42. Аржевітін С. М. Іноземний капітал та його вплив на банківську систему України. *Формування ринкової економіки : збірник наукових праць*. 2010. Вип. 24. С. 443-453.
43. Корнилюк Р. В. Класифікація методів регулювання діяльності іноземних банків. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 23. С. 422-429.
44. Івасів І. Б., Корнилюк Р. В. Вплив іноземних банків на банківську систему України. *Вісник Національного банку України*. 2011. №10. С.84-91.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Основні функції, які виконує фондовий ринок

Функції	Характеристика
Облікова функція	Проявляється в обов'язковому обліку в спеціальних списках, реєстрах усіх видів цінних паперів, реєстрації учасників ринку цінних паперів, а також фіксації фондових операцій
Комерційна функція	Передбачає отримання прибутку від операцій на цьому ринку
Балансувальна функція	Означає забезпечення рівноваги попиту та пропозиції на фінансовому ринку шляхом проведення операцій з цінними паперами
Ціноутворювальна функція	Полягає в забезпеченні ринком процесу формування цін, їх постійного руху та реагування на зміни ситуації у фінансовій системі в цілому
Інформаційно-аналітична функція	Проявляється, коли ринок формує і доводить до своїх учасників інформацію про об'єкти торгівлі та її учасників
Стимулююча функція	Полягає в мотивації юридичних і фізичних осіб стати учасниками ринку цінних паперів (наприклад, шляхом надання права на участь в управлінні товариством завдяки придбанню акцій)
Перерозподільна функція	Полягає в перерозподілі фінансових коштів, опосередкованих цінними паперами, між виробничою і фінансовою діяльністю, державою і населенням, регіонами
Контрольна функція	Передбачає контроль за дотриманням норм законодавства учасниками ринку
Фондоутворювальна функція	Пов'язана з акумулюванням тимчасово вільних грошових коштів для інвестування їх у перспективні галузі економіки

Джерело: [15; 16, с. 214]